

TÁRHÁZ

IV. évfolyam I. szám – 2006. Tavasz

Téma: SZOLGÁLAT ÉS ETIKA

- Robert J. Young:** **Gondolatok a szolgálat és az etika válságáról** 1
Mit is jelent az etika? Mi szükséges a jó, erényes és egészséges jellemhez? Hogyan lehet különbséget tenni jó és rossz között, valamint helyes döntéseket hozni etikai kérdésekben? A szerző ilyen kérdésekre keresi a választ.
- Warren D. Bullock:** **A lelkipásztori szolgálat etikája** 8
Milyen az elfogadható gyakorlat egy lelkipásztor részéről, és mi minősül az etikai határ átlépésének? A szolgálati etika nem ellentmondásos fogalom. Az egyházi személyek körében előforduló erkölcsi megingások ellenére az etika és szolgálat egymással szinonim fogalmaknak tekintendők - ez afféle alapkövetelmény.
- Craig Brian Larson:** **Szélfogó szavak** 16
Egy-egy igehirdetés előtt érdemes egy félórát, vagy akár egy órát is áldozni megkapó kulcsszavak kidolgozására. Vitorlavásznat keresünk ilyenkor, amely az árbocra felhúzva belekap a szélbe - "szélfogó" szavakat, amelyek megragadják az emberek figyelmét.
- Sobhi Malek:** **Az iszlám rövid története** 18
A múlt nagy ébredésinek lelkesítő beszámolóit vetnek alapot az ébredésért történő imádkozáshoz. Nincs ima - nincs ébredés. Erőteljes ima - erőteljes ébredés.
- William P. Farley:** **John Owen, a puritánok hercege** 22
Ki volt John Owen, és miért fontos személye napjaink pünkösdi szolgálattevői számára? A modernkori pünkösdi lelkipásztorok nem is gondolnák, mennyi közös vonás fedezhető fel bennük és a XVII. századi puritánokban.

A SZERKESZTŐ ASZTALÁRÓL

ELŐSZÓ: SZOLGÁLATI ETIKAI KÓDEX

Mintegy egyévi előkészítő munka után Közösségünk 2005 tavaszi közgyűlésén elfogadta a Szolgálati Etikai Kódexet, melyet az Elnökség tagjai, a megalakult Etikai Bizottsági tagok, valamint a lelkipásztori kar tagjai is kézjegyükkel elláttak, hogy legyen egy általánosan elfogadott, gyakorlati-etikai kérdésekben irányadó szabálygyűjteményünk.

Sokan kérdezték, minek ez nekünk. Eddig is megvoltunk nélküle, (meg ezután is meglenénk), bár kimondva-kimondatlanul ez idáig is a benne foglaltak szerint igyekeztünk eljárni, munkánkat végezni. Most akkor kimondódott. S mindjárt a következő hónapok során lényeges, húsbavágó ügyben rögtön alkalmazásra is került. Mégiscsak kellett, kell ez a Kódex nekünk!

Igaz, manapság az etikai kódexek virágkorát éljük. Orvosi-etikai, ügyvédi-etikai kódexek, de az elmúlt napokban még az építészeti etikai kódexe is megjelent. Mégis egy-egy szakmai területre elkészített etikai kódex több mint csatlakozás a „divathullámhoz”!

Az elmúlt néhány évtized során világszerte igen nagy hangsúlyt helyeztek a személyiségre, annak funkcióira, képességeire. A személyiség képességeinek kibontakoztatásában két fő irány alakult ki. Egyik a PR, a „public relations”, a másik pedig a pozitív hozzáállás irányvonal. Ez a második a technikákra helyezte a hangsúlyt, például: „amit csak az ember elméje el tud gondolni, ha hiszi azt, megvalósul”. Világi művek sokasága keletkezett ennek mentén, de láss csodát: megjelent a keresztény tanításokban is. Erre az időszakra esik a karizmák újralfedezése, a kenet hangsúlyozása is.

Mára nyilvánvalóvá vált mind világi, mind keresztény körökben, hogy szakmai, személyiségi kérdéseken, a hozzáértésen, a képességeken, ajándékokon, keneten túl, igenis, szükség van az erkölcsi megújulásra, egyetemes etikai-erkölcsi normák kimondására, betartására. Visszaéléstől, szakmai botrányoktól, magas pozíciókban levők bukásától hangos a világsajtó. Az egyházon belül, az ajándékokra, a technikára koncentráció felületessé (és sajnos felelőtlené is) tette a hívőket. A legismertebb, legbefolyásosabb pümkösi karizmatikus szolgálattevők, vezetők 2002. év elején, Orlando városban (USA) konferenciára jöttek össze, hogy felemeljék hangjukat, mert borzasztó erkölcsi állapotok uralkodnak ma az egyházon belül is.

Ezért (is) jelent meg a Szolgálati Etikai Kódex.

Szolgálati, mert egyrészt az Evangéliumi Pümkösi Közösség szolgálattevőire vonatkozik, másrészt a szolgálat, a szolgálai magatartásforma újralfedezésére készített.

Etikai, mert a szolgálat erkölcsi, jellembeli, emberieségi kérdéseivel foglalkozik.

Kódex, mivel egyfajta – nyilván nem teljes, sőt folyamatosan bővítendő, formálendő – gyűjteménye, ezen szabályoknak.

Forgassuk, használjuk, építsük be szolgálatunkba, életünkbe! Nem egymás ellen fordítva, hanem magunkra vonatkoztatva. Nem szentírás, de a Szentíráson alapul!

Pintér Imre

az Etikai Bizottság vezetője

TÁRHÁZ

Negyedévente megjelenő teológiai magazin az EVANGÉLIUMI PÜNKÖSDI KÖZÖSSÉG a LIFE PUBLISHERS INTERNATIONAL és az ASSEMBLIES OF GOD, USA gondozásában.

Kiadványunk az amerikai „Enrichment” c. magazin kivonatolt fordítása; a cikkeket és az illusztrációkat a Kiadó előzetes hozzájárulásával adjuk közre.

1143 Budapest, Gizella u. 37.

Szerkesztőbizottság: Fábian Attila (EPK); Bill L. Williams (LIFE Publishers képviseletében); Rick Wislocky (Assemblies of God képviseletében)

© 2005 Assemblies of God, USA

Magyar kiadás © Evangéliumi Pümkösi Közösség

Magyar szöveg: Gulyás Melinda, Makovei Róbert

Ha másképp nem jelöltük, a bibliai idézetek a Magyar Bibliatársulat protestáns bibliafordításából (1993) származnak.

Gondolatok a szolgálat és az etika válságáról

a XXI. század szolgálattevőjéhez

Etikai válság állt elő a keresztyén szolgálatokban. A vallásos emberek sok esetben mintha egyáltalán nem vallásos emberekhez méltón viselkednének. A hírek szexuális botrányokról és nemi erőszakról, homoszexualitásról és anyagi visszaélésekről számolnak be; világszerte súlyos etikai problémák ütötték fel a fejüket. Még komolyabb aggodalomra adnak okot azok a kevésbé látványos etikai kérdések, amelyek napi szinten jelentenek kísértést a szolgálattevőknek a döntéshozatal, céljaik megfogalmazása és kötelezettségeik teljesítése során.

A szolgálatban tapasztalható egyre erősödő etikai válság a témával kapcsolatos anyagok növekvő számában is tettenérhető. Húsz évvel ezelőtt csak ritkán került terítékre a szolgálati etika kérdése. Ma ezzel szemben elegendő egy gyors keresés a világhálón, és máris több száz rendszabályra, vádak cáfolatára és más egyéb információkra bukkanhatunk a témával kapcsolatban.

Miután meghatároztuk az etika fogalmát és áttekintettük annak teológiai alapjait, világosan kirajzolódik előttünk, miért is bír olyan nagy jelentőséggel az etikai válság ténye. Szolgálattevőként ugyancsak fontos és érdemes elgondolkoznunk a válság természetén – annak belső és külső összetevőin –, valamint fontolóra vennünk a szolgálati etika bibliai alapokon való újjáélesztésére vonatkozó, hitelt érdemlő javaslatokat.

AZ ETIKA DEFINÍCIÓJA

Mit is jelent az etika? „A keresztyén etika lényege a jó és a rossz, a helyes és a helytelen kutatása, ilyen és hasonló kérdések vizsgálata: Mi szükséges a jó, erényes és egészséges jellemhez? Hogyan lehet különbséget tenni jó és rossz között, valamint helyes döntéseket hozni etikai kérdésekben? Milyen fogadtatásra találhatnak a keresztyén erkölcsi értékek sokszínű, multikulturális és a hit terén is megosztott

világunkban? Hogyan lehet tanítani és támogatni az etikus jellemet és cselekedeteket?.,¹

Valahol minden keresztyén az erkölcsstan kutatója, aki az erény és a jó jellem mibenlétére keres választ. Nem elegendő azonban pusztán felismerni és pártolni az etikus viselkedést. Arisztotelész, a hajdani nagy erkölcsfilozófus hangsúlyozta, hogy az etika kifejezés az ethos-ból ered, amely pedig bevett szokásokat és gyakorlatokat foglal magába. Az etika mint tudományág éppen ezért az emberi viselkedéssel foglalkozik, és azt vizsgálja, hogy miért cselekszünk úgy, ahogyan, illetve azt, hogy miről ismerhetők fel a helyes cselekedetek.

Az emberek többsége a szíve mélyén tudja, mit jelent az erényes viselkedés és az erős jellem. Érezzük, hogy nem szabad beérnünk a jogi erkölcsösséggel (az erkölcsi törvények külsődleges betartásával), az erkölcs nem a morálról szól csupán, hanem jellemről és erényről is. Következésképpen a szolgálattevőknek is erényes embereknek kell lenniük.

AZ ETIKA ALAPJAI

Mindenekelőtt el kell ismernünk a keresztyén etika bibliai alapjait. Némelyek kétségbevonják a keresztyén etika létjogosultságát posztmodern világunkban, amely a keresztyén etikában központi szerepet játszó tanokat kérdőjelezi meg. Hauerwas azonban megállapítja, hogy a keresztyén etika eleve fregmentált és ellenséges világban hivatott létezni.² Abszolút igazságokra relativista világunkban is nagy szükség van.

A vallás privatizálása (magánügyként kezelése) jelentősen megintatta az etikus viselkedés fogalmát.

A keresztyén hívőknek újra komolyan kell venniük a bibliai elvekhez való ragaszkodást.

Etikájuk sohasem lehet elvont, nem mozoghat elméleti síkon csupán. Az egyik ismert viselkedési modell szerint a viselkedés az értékrenden alapul, az értékrend pedig a világnézetet alkotó elveken és hiten. Az etika válsága éppen ezért a keresztyén viselkedésünk teológiai alapjait – világnézetünket és hitünket – is megrengeti.³

Némelyek szerint az emberiségnek anélkül kellene újraértelmeznie az etika fogalmát, hogy a morál és az erény kiveszne a társadalomból.⁴ Posztmodern világunkban kétségkívül sokminden fellazott, ami korábban mozdíthatatlanul le volt szögezve. A relativista szemlélettel szemben nagy szükség van a cselekvés normatív etikájának és a lét etikájának a megfogalmazására.⁵ A viselkedésünk bibliai alapjait kétségbe vonó világban határozottan le kell fektetnünk erkölcsi normáinkat, kötelességeinket és értékeinket.

Az igaz keresztyén etika szilárd teológiai alapokon nyugszik – az Isten mindenhatóságába, Krisztus uralmába, és egy új, igazságos Királyság eljövetelebe vetett hiten. A filozófiai etikától eltérően a keresztyén etikában a jellem csak az istentisztelettel – tudniillik az ember Istennel való kapcsolatával, a hit személyes, belső, jövőbe tekintő és univerzálisan érvényes voltával – szoros összefüggésben vizsgálható.

A VÁLSÁG JELENTŐSÉGE

A válság jelentősége és hordereje könnyen belátható, ha feltesszük a kérdést, milyen fenyegetést jelent a szolgálatra, az egyházra és az egész világra nézve.

A prédikátorok és szolgálattevők számára igen nagy a tét. Viselkedésük mértékét és hogyanját nem könnyű megérteni, hiszen az emberek hajlamosak a racionalizálásra, némelyek hatalmi harcokba bonyolódnak, az őszinte önvizsgálat pedig igen nehéz. Be kell látnunk, hogy vannak nehéz kérdések, meg kell határozunk azokat, és bátorítanunk kell mindenkit azok egyéni átgondolására.

A szolgálat nem csupán a teljesidejű szolgálattevők és gyülekezeti munkások kiváltsága. A szolgálati etika számos egyéb szakemberre és önkéntesre is vonatkozik, akik valamilyen szolgálati helyet töltenek be az egyházban: így a presbiterekre, diakónusokra, titkárokra, lelkigondozókra, szellemi vezetőkre, ifjúsági munkásokra, keresztyén iskolák munkatársaira, hitoktatókra stb.⁶ A világ mind nagyobb fontosságot tulajdonít a szakmai etikának, és az egyház sem maradhat le ezen a területen.

Bár az etika és az etikett egymással összefüggő fogalmak,⁷ a szolgálati etika lényege végsősoron mégiscsak a feddhetetlenségben rejlik. A tét tehát a szolgálat hitelessége, a szolgáló feddhetetlensége. Hogyan segíthetnének el a feddhetetlenségre bárkit olyan vezetők, akik maguk sem feddhetetlenek? A hatékony szolgálatnak nem feltétele a tökéletesség - a feddhetetlenség azonban mindenképpen.

Nincs még egy olyan időszerű téma a szolgálatban, mint annak feltárása, hogy az igazság, a hitelvek és az értékek milyen módon épülhetnek be a hívő ember életvitelébe. Egy szolgálat akkor hűséges, ha a kor etikai kihívásainak figyelembevételével segíti el az embereket az igaz életvitelre. A szolgálattevők feladata nem merül ki az erkölcsi nevelésében; személyes példával kell előljárniuk. Az erkölcsi normák va-

lamennyi keresztyénre nézve kötelezőek, de a szellemi vezetők magasabb fokú erkölcsi felelőséggel tartoznak.

Mekkora a tét az egyház számára?

A gyülekezetek ritkán emelkednek fölébe annak az erkölcsi színvonalnak és tanításnak, amelyet a számukra rendszeresen szellemi táplálékkal szolgáló vezető (lelkipásztor) képvisel. Amennyiben úgy látjuk, hogy a modern egyház szellemi zsákutcába jutott, és nem tudja elérni értékeivel a szükségben lévő világot, tudnunk kell, hogy a problémák gyökere rendszerint a vezetőségben keresendő. Az egyháznak olyan szellemi vezetésre van szüksége, amelyben valósággal megtestesül Jézus élete, és csak ezt követően lesz képes odakint, a világban is megélni, bemutatni Jézus életét. Az erény hatással van döntéseinkre, célkitűzéseinkre, az általunk vállalt szerepekre és viselkedésünkre egyaránt. Az igaz erényben hit és viselkedés összekapcsolódnak. Az erény életreszóló vállalkozás. A keresztyén morál nem szabályok betartásán alapszik csupán. Az egyházi közösségben formálódó keresztyéneknek az erkölcs terén is pozitív irányba kell változniuk.

A címben feltett, az egyház érintettségére vonatkozó kérdésre lényegében három másik kérdéssel válaszolhatunk: Szellemivé válunk vagy mindinkább elvilágiasodunk? Isten jelenlétét fogjuk-e képviselni a világban Isten határozott üzenetével vagy csak a levegőbe beszélünk? Mennyire leszünk fény és só az emberek között?

Mekkora a tét a világ számára?

A világ nagyítóval vizsgálja Jézus követőit, a szolgálattevőket pedig különösen. Egy lelkész erkölcsi kisiklása általános felháborodást vált ki. A világot illetőleg az üdvösség, az öröklét és az evangélium megismerése, a közerkölcs ügye, sőt végsősoron a társadalom pusztta fennállása kerül veszélybe az etikai válság következtében.

A társadalmak csak úgy működhetnek és nyújthatnak biztonságot, ha egy bizonyos fokú erkölcsiséget képviselnek és garantálnak. Az embert általában nem akarja meglopni, meggyilkolni vagy kiharcolni a szomszédja. A társadalom azért jelent biztonságos életteret számunkra, mert jellemző rá egyfajta erkölcsi színvonal, a mind gyakoribbá váló erőszakos cselekedetek azonban az általánosan elfogadott erkölcsi rend szétmállására engednek következtetni. A börtönök tele vannak, az emberi élet méltóságát a legkülönbözőbb módokon tiporják sárba.

MILYEN IS EZ A VÁLSÁG?

Az etika válsága nem a keresztyén szolgálatokat érinti csupán: nemzetünk is erkölcsi válságba jutott. A szolgálati etika krízise egy nagyobb szabású, nemzeti szintű válság része.

A szolgálatban beállt krízishelyzet három fő területen jelentkezik, és pedig a hamis lelkiség, a szolgálat téves megítélése, valamint a szolgálattevők, a gyülekezetek, illetve a világ részéről támasztott hamis elvárások terén.

A szellemi szolgálatokat igen könnyű meghamisítani. Számos szolgálattevő tanít és prédikál úgy, hogy kevés vagy semmilyen igetannulmányozás nem áll a háta mögött.⁸ Az időhiány szüntelen nyomása alatt sokan másoktól átvett prédikációkkal és előadásokkal lépnek fel a szószékre. Az egyik szolgálattevő tisztességtelen módon lemásolja a másik cikkét, vagy ami még ennél is rosszabb, saját eredményeként teszi közzé. A szolgálók nem szánnak elegendő időt az imádságra – az Istenhez való beszédre, és az Istentől jövő üzenet meghallgatására –, mondván, hogy nekik Istenről kell beszélniük. Némelyek közülük titkon erkölcstelen, etikátlan életvitelt folytatnak.

A krízishez hozzájárul az is, hogy napjaink társadalma nem tudja elfogadni aényt, miszerint a szolgálat hitelessége nem a látszat vagy a külső körülmények alapján ítélandó meg. A modern társadalomban végbemenő rohamos változások elhomályosították a szolgálat valós fogalmát. Ennek következtében az emberek gyakran világi normákhoz mérik a szolgálatokat, ez pedig képmutatásra és erkölcsi normáik feladására készíti a szolgálattevőket. A szolgálat tehát etikai válságba jutott. Tetézi a problémát, hogy a válság gyakran még a gyülekezetvezetők és szolgálattevők szeme elől is rejtve marad.

BELSŐ TÉNYEZŐK

Hogyan jutottunk idáig? A folyamatban többek között belső tényezők is közrejátszottak.

Megfeledkezés a szellemi dolgokról

A szolgálókkal készített riportok ritkán térnek ki a személyes szellemi egészség és növekedés kérdésére. A képzési programok közül is kevésnek képezi csupán részét a szellemi fejlődés elősegítése. Mondhatni, egyenesen ritkaság- és kivételszámba mennek azok a szolgálatra felkészítő programok, ahol komoly hangsúlyt fektetnek a

résztevők, hallgatók önvizsgálatára és szellemi fejlődésére. Elfelejtettük volna, hogy a szellemi vezetőknek mindenekelőtt szellemieknek kell lenniük? Talán olyan buzgón igyekszünk ígéretes piaci módszerekkel véghezvinni Isten munkáját, hogy közben elfejtjük: Isten országában alapvetően szellemi eszközöket kellene alkalmaznunk? Hogyan nyilvánulhatna meg az Úr jelenléte az egyházban szellemi hiányosságokkal küszködő szolgálattevőkön keresztül, ha egyszer Isten az ő életükben is alig-alig van jelen? A szellemi dolgokról való megfélekedés szellemi éhínséget von maga után. Az igazi szolgálattal gyengeségek, frusztráció, sőt még kudarcok is együtt járnak. A legnagyobb kudarcnak mégis az tekinthető, amikor a szolgálatunkhoz szükséges erőt a fizikai világból próbáljuk meríteni a szellemi helyett.

Téves megítélés

Vajon milyen alapon kell értékelnünk és megítélnünk az egyes szolgálatokat? Ezen a területen két, egymással ellentétes, de egyformán szélsőséges gyakorlat létezik. Egyfelől, gyakran a siker világi fokmérői kerülnek a szellemi megítélés helyébe. Némely gyülekezetek nem értékelik kellőképpen azokat a hatékony szolgálatokat, ahol nem találkoznak számszerűleg mérhető eredményekkel. Isten ószövetségi prófétáit ezekben a modernkori gyülekezetekben bizonyára nem sokra becsülték volna.

Másfelől a gyülekezetek és szolgálattevők egy másik csoportja nem ismeri fel a hatékony szolgálatban rejlő erőt és lehetőségeket, és túl alacsonyra teszi a mércét. A szolgálatok egyetlen biztos megítélési alapja az Isten iránti hűség. Amíg egy szolgálat hű marad Istenhez, kizárt, hogy kudarcot valljon. A hűséges szolgálat által Isten ereje munkálkodni kezd a világban, és az ígéret szerint növekedés kíséri. Márpedig az Úr Igéje soha nem tér vissza üresen.

Világi elvárások

Társadalmunk és gyülekezeteink gyakran többet vesznek át a világi gondolkodásból, mint amennyit be merünk vallani. Gyakran olyan elvárásaink vannak, amelyek nem egyeztethetők össze a szolgálat rugalmas és alkalmazkodó természetével. Az ember néha nem tudja bizonyosan, hogy egyes szolgálattevők vajon Istennek vagy a gyülekezetüknek dolgoznak-e voltaképpen. Sokan az előbbire esküsznek, mégis az utóbbit gyakorolják. Hajlamosak vagyunk népszerű prédikátorokat másolni és másoltatni, ahelyett hogy a hiteles, a személyiséggel összhangban álló szolgálatoknak engednénk teret.

KÜLSŐ TÉNYEZŐK

Hogy jutottunk idáig? Az etikai válság egyben az igazság válsága is, melyhez nagyban hozzájárultak a nyugati világban zajló jelentős viselkedésbeli, hitbeli és értékrendbeli eltolódások, mint például a privatizálódás, a humanizmus, a relativizmus, a szekularizáció és a pluralizmus. Mindezek következménye nemzetünk erkölcsi válsága. A kormány, az üzleti és a sportvilág vezető személyiségeit a legkü-

lönbözőbb törvényellenes és erkölcstelen tettekkel vádolják; több egyházi vezető is etikátlan viselkedésen és tevékenységen értek tetten; nemzetünk lába alól kicsúszott az erkölcsi talaj. Nyilvánvaló tehát, hogy a szolgálati etika krízise csupán része egy nagyobb szabású, nemzeti szintű válságnak. A privatizálódás, a humanizmus, a relativizmus, a szekularizáció és a pluralizmus vizsgálatával magyarázatot kaphatunk az erkölcsi válság kialakulására.

Privatizálódás

A privat- vagy magánszféra felértékelődése következtében a nyugati világban a vallás és a szolgálat közügyből magánügygé vált, s ez a felelősségvállalás gyengülését eredményezte.⁹ További következmény, hogy az emberek immár nem beszélnek meg a vallással kapcsolatos kérdéseket a nyilvánosság előtt. Ám ahol a vallás magánügygé válik, igen nehéz megosztani bárkivel is a hitünket, annál könnyebb azonban lerázni magunkról a hittel együttjáró felelőségeket. „Az én dolgom, hogy mit csinálok” – mondják sokan. Ez a hozzáállás nagyban hozzájárult a keresztény etika elvesztéséhez mind a szolgálattevők, mind a gyülekezeti tagok körében.

Humanizmus

Etikatanításunk nem tartott lépést a világ gyors ütemű változásával. A világban és a gyülekezetekben a humanizmus értékvesztést idézett elő. A múltban az egyház elsősorban a viselkedést hangsúlyozta etikai tanításában, míg az értékek és hitek kevésbé kaptak szerepet. Jómagam például egészen kicsiny korban arra tanítottam a gyermekeimet, hogy nem szabad a járda és az úttest közötti területen játszani (viselkedés). Később megtanítottam nekik, hogy miként tehetnek különbséget a biztonságos és a veszélyes helyek, illetve tettek között (értékek). Amikor ugyanis az ember tudja ugyan, hogy mi a rossz, de azt nem, hogy miért, új és váratlan helyzetekben képtelen lesz jól dönteni.

A társadalomban zajló értékvtás nem kerülheti el a figyelmünket.¹⁰ Napjainkra hihetetlen mértékben megnőtt a bárki számára elérhető, megvásárolható vagy letölthető erköcstelen információ mennyisége. Korábban a nyilvánosság kényszere visszaretentette az embereket a pornográfiától és egyéb etikátlan vagy illegális tettektől, ma azonban mindez elérhető a magán-szférában is, rejtve mindenki más szeme elöl, a korábbi visszatartó erő tehát nem játszik többé szerepet. A keresztyén etika helyreállításának feltétele a viselkedésekről szóló (etikai) tanítás, az értékek, valamint az igazságról alkotott hit kompromisszumoktól mentes összekapcsolása.

Relativizmus

A relativizmus eszméjének köszönhetően a világból és sok gyülekezetből is kiveszett az abszolút igazság tisztelete, s erodálódtak az alapvető elvek. Ahol az igazságot relatívnak tekintik, objektív igazság nem létezhet többé. Ha pedig nincs objektív igazság, senki sem állíthatja teljes bizonyossággal valamely viselkedésről, hogy az helyes vagy éppen helytelen. Még ha kellemetlen is olyan állításokat megfogalmazni, amelyekkel hamisnak ítélnék más vallásokat vagy akár keresztyén vallási csoportokat, az egyház nem tagadhatja meg az igazságot. David Wells ír az abszolút igazságok hiányának a társadalomra és a társadalom jövőjére gyakorolt hatásáról.¹¹ Az egyháznak feltétlenül vissza kell térnie az objektív igazság határozott hirdetéséhez.

Szekularizáció

A hitélet fokozatos szekularizációja a misztérium elvesztéséhez vezetett. A szellemi oldal figyelmen kívül hagyásának rendszerint a szellemi felkészítés hiánya áll a háttérben. A végeredmény a keresztyénség maximálisan szekularizált változata, amelytől félt, hogy némely csoportok már nem is állnak olyan messze.

Pluralizmus

A pluralizmus következtében gyülekezeteink az identitásukból is veszítettek. A relatív igazság, a szekularizált vallás, a misztérium hiánya és az értékvesztés korában azt sem tudhatjuk biztosan, hogy kik is vagyunk és mi végre élünk a földön. Korlátozottak a lehetőségeink, hogy egy keresztyén közösségnek tituláljuk magunkat, akikre Krisztus tanítványaiként a keresztyéni viselkedés jellemző.

Ha az egyház elmulaszt foglalkozni az igazság válságával, szembe kell néznie e mulasztás káros hatásaival.

JAVASLATOK A SZOLGÁLATI ETIKA HELYREÁLLÍTÁSÁRA

A szolgálati etika válságára nem lesz egyszerű megoldást találni, csodászer ugyanis nem létezik a problémára. Két területnek kell figyelmet szentelnünk: a szolgálattelvők és a szolgálatok etikus voltának. Vajon miként válhatnak etikusabbá, erköcsosebbé a szolgálattelvők és a szolgálatok? Először is, fel kell ismernünk, hogy az etika nem a szolgálók ügye csupán, hanem a gyülekezeté is. A gyülekezetek éppúgy hatással vannak szolgálattelvőikre, mint a szolgálók a gyülekezetekre: a gyülekezetek elvárásaikkal és igényeikkel formálják a szolgálókat és a szolgálatokat. A keresztyén közösségnek hinnie kell az erőteljes szolgálatokban, a szolgálatot végzőknek pedig tartalmas szolgálatokra kell törekedniük.

Mindaddig nem állíthatjuk helyre a szolgálati etikát, amíg világossá nem válnak előttünk elvesztésének okai. Az etika a legfelső helyet foglalja el az alapelvek-értékek-etika piramis tetején. Világnézetünk (életünk alapjául szolgáló elveink) bizonyos értékek tiszteletben tartására kötelez bennünket, amely értékek azután meghatározzák viselkedésünket. Világnézet alatt az univerzumról és annak működéséről alkotott elképzeléseink értendők. Az etika alapjául mindig az ember hitvilága szolgál. A világnézetbeli változások lassan, bonyolult folyamat útján mennek végbe a kultúrákban és társadalmakban, éppen ezért kicsi rá az esélyünk, hogy rövid idő leforgása alatt újrafogalmazzuk társadalmunk világnézetét, illetve visszafordítsuk a relativizmus irányába történt elmozdulásokat.

A kérdés tehát az, hogy milyen változásra van szükségünk a szolgálóknak és a szolgálatoknak, illetve hogy a kívánt változás milyen eszközök útján érhető el. A szolgálati etika helyreállítása azt feltételezi, hogy a szolgálattelvők és a gyülekezetek világos hitelveket fogalmazzanak meg, továbbá újra felfedezzék és sajátjuknak vallják a keresztyén értékeket. A keresztyén értékeket és viselkedést ugyanakkor csak úgy tehetjük magunkévá, ha megtanultunk Krisztushoz hasonlóan gondolkodni.

A szolgálattelvő

Elsődleges teendőnk, hogy jobb képzéseket biztosítsunk a leendő lelkimunkások számára, hiszen az egyház joggal várhatja el szolgálattelvőitől a kellő felkészültséget. De vajon milyen képzési modell

alkalmas kellő szaktudással és hozzáértéssel bíró lelkimunkások kiképzésére? Jóllehet bármely hívő szolgálhat embertársai felé, és sokan akár egy nagyobb csoport elé is ki tudnának állni, a szolgálat ennél többet kíván. Noyce¹² a szolgálati felelősség hármasságáról beszél, melynek részei a következők: az ígéretek betartása, a vállalt feladatok becsületes elvégzése, valamint erkölcsös életvitel folytatása. A maradéktalan felelősségvállalást elősegítendő az erkölcsi nevelést is integrálnunk kell szolgálattevőik képzési programjaiba. A képzési központokban, bibliaiskolákban fel kell rá hívunk a figyelmet, hogy a szolgálat a hitelveken alapul és az értékek vezérlik. Megfelelő segítséggel a szolgálattevőkben keresztyén jellem fejlődik ki, valamint megtanulhatnak keresztyén elvek és értékek alapján élni. Nagyon fontos, hogy a képzések az egyén szellemi életének is figyelmet szenteljenek; a krisztusi gondolkodásmód megértését és átvételét előmozdító keresztyén világnézet kialakítására ösztönözzék a résztvevőket; valamint szorosán összekapcsolódjanak bennük a hitelvek, az értékek és az etika (viselkedés). A szolgálóknak a képzés elvégzésével kifogástalan jellemről és feddhetetlen erkölcsről kell tanúságot tenniük, és komoly elkötelezettséget kell mutatniuk szellemi életük ápolása iránt.

Másodszor, szükséges, hogy a szolgálattevők számadással tartozzanak szolgálatukért. Bár a szolgálat nem mindig hozza meg a kívánt eredményt, életükkel, tanulmányaikkal és a szolgálatban végzett tevékenységeikkel akkor is el kell számolniuk a szolgálattevőknek. Ennek feltétele részükről a kellő nyitottság és őszinteség, az egyház részéről pedig annak tudomásulvétele, hogy a vezető is ember, aki bátran bevallhatja gyengeségeit, mi több, ha szükséges, rá is támaszkodhat az egyház szeretetteljes támogatására.

Végezetül, etikus szolgálat olyan szolgálattevőkkel valósulhat csak meg, akik elkötelezték magukat a vállalt feladat mellett és tudják, hogy bár világi mércével talán nem számíthatnak nagy elégtételre munkájukért, azt mégis érdemes és lehetséges is véghezvinni. Csak akkor lesz ugyanis erőnk magunkévá tenni Krisztus értelmét, valamint a krisztusi elvek és értékek alapján élni az életünket, ha komolyan hiszünk abban, amit csinálunk.

A gyülekezet

Az egyházaknak, gyülekezeteknek célként kell kitűzniük maguk elé a szolgálatok elkötelezettebb, szervezettebb támogatását és a lelkimunkások jobb megértését. A gyülekezetek nagyobb hatással vannak szolgálattevőikre, mint a szolgálók a gyülekezetekre. A szolgálat etikus volta minden keresztyén szolgálattevő esetében fontos az egyház számára. Milyen lépéseket kellene megtennie az egyháznak a szolgálati etika újjáélesztése érdekében?

Először is, meg kell követelnie vezetőitől, hogy bizonyos alapelvek, értékek és etika (viselkedés) feltétlenül legyen jelen az életükben. Az etika nem elvont, hanem nagyon is gyakorlati dolog – a jelleméért ezért minden egyes keresztyén felelősséggel tartozik.

Másodszor, az egyháznak nem az eredményekre kellene koncentrálnia; nem ezeket kell számon kérnie szolgálattevőin, hanem sokkal inkább szolgálathoz való hűséget. A gyülekezeteknek feladatuk támogatni a szolgálatokat és észszerű elvárásokat megfogalmazni az eredményekre vonatkozóan.

Harmadszor, a jó gyülekezet nyílt légkört teremt, ahol minden keresztyén – ideértve a vezetőket is – őszintén felméri vállalni önmagát emberi gyengeségeivel együtt. A szolgálat etikusságának az a feltétele, hogy a gyülekezeti tagok és szolgálattevők a keresztyén erkölctől vezérelve álljanak ki a világ elé.

Negyedszer, gyülekezeteinknek jobban, szervezettebb formában kell támogatniuk azokat, akik valamilyen szolgálatot töltenek be.

Ötödször, törekednünk kell a lelkimunkások jobb megértésére. Én például minden ősszel legalább egy alkalommal a szolgálat természetéről prédikálok. Fontosnak látom, hogy gyülekezetem megértse a szolgálatok mibenlétét – és megértse az én szolgálatomat is. Elszámolással tartozom nekik; ők az én hátterem, támogató bázisom.

Hatodszor, a jó gyülekezetben igazi testvéri közösség alakul ki, melynek a szolgálattevő is szerves része.

Elengedhetetlen, hogy a gyülekezet maga is mindig etikusan járjon el szolgálattevőivel, tagjaival, más közösségekkel és a világgal szemben.

Minden problémát ugyan nem orvosolhatunk ezen egyszerű lépésekkel, de hozzájárulhatunk, hogy a szolgálatok és a szolgálattevők ismét visszanyerjék hitelüket az emberek szemében. A szolgálattevők élete, prédikációja és tanítása is jó irányba változik majd – a szolgálók jobb szolgálókká lesznek. Ennek előnyeit családjaik is élvezni fogják. Nagyobb támogatásra, szerepük jobb megértésére találnak a gyülekezet vezetői részéről, és jobban meg tudnak felelni a helyi kihívások-

nak. A gyülekezet jobb prédikációkat és tanításokat hallhat. Erőteljesebb, életeket átformáló szolgálatokban lehet része. Végezetül pedig, az etikus szolgálatok arra inspirálják majd a még hitetlen embereket, hogy higgyenek Jézusban.

Amikor a szolgálattevők hisznek önmagukban, a gyülekezetek pedig hisznek a szolgálatokban, a világ is hinni fog Krisztusban.

ÖSSZEGRZÉS

Fontos, hogy az egyház elöljárói a teológiai és erkölcsi útmutatást egyaránt felelősségüknek érezzék gyülekezetükkel szemben. Hivatásunk része, hogy erkölcsi vezetéssel szolgáljunk és erkölcsös közösséget hívjunk létre.¹³ Ennek részét képezi az egyház megreformálása és a kultúra átalakítása, de elsősorban az emberek erkölcsösebbé tétele, kezdve saját magunkkal.

Robert J. Young

a hittudományi képzés igazgatója az Oklahomai Keresztény Egyetemen (Oklahoma Christian University; Oklahoma City, Oklahoma, USA) Könyveket ír és weboldalt szerkeszt, ahol a szolgálattal kapcsolatos legkülönbözőbb anyagok találhatóak meg. Egyetemi tanár, előadó, ezen kívül több missziós munkában is aktívan részt vesz.

JEGYZETEK

1. David Gill, „Keresztény Etika” c. tananyagából (Fuller Seminary), amely a következő címen érhető el: http://www.fuller.edu/cll/fnc/ecds/034/et501_gill034.html.
2. Stanley Hauerwas, *The Peaceable Kingdom: Primer in Christian Ethics* (Notre Dame: Notre Dame Press, 1983), 1. o.
3. Walter E. Wiest and Elwyn A. Smith, *Ethics in Ministry: A Guide for the Professional* (Minneapolis: Fortress, 1990).
4. Vigen Guroian, *Ethics After Christendom: Toward an Ecclesial Christian Ethic* (Grand Rapids: Eerdmans, 1994).
5. Stanley J. Grenz, *The Moral Quest: Foundations of Christian Ethics* (Downers Grove, Ill: InterVarsity Press 1997).
6. Richard M. Gula, *Ethics in Pastoral Ministry* (Mahwah, N.J.: Paulist Press, 1996), számos témát érint a szolgálattal kapcsolatban. A következő címek alatt vizsgálja a szolgálati etika témáját: bibliai alapok; jellem és erény a szolgálatban; hatalommal, szexualitással és titoktartással kapcsolatos problémák.
7. Nolan Bailey Harmon, *Ministerial Ethics and Etiquette* (Nashville: Abingdon, 1987).
8. Bár a prédikáció nem képezi részét minden szolgálatnak, ebben a cikkben gyakran a "tanítás" és a "prédikáció" fogalmakkal írom le a szolgálati feladatokat. A szolgálatok többségében valamilyen formában felmerül egyik vagy másik.

9. A témával kapcsolatban részletesebben lásd: Leslie Newbiggin, *Foolishness to the Greeks* (Grand Rapids: Eerdmans, 1986).
10. Tex Sample, *U.S. Lifestyles and Mainline Churches* (Louisville: WJKP, 1990); hasznos információk az értékrendbeli eltolódásról.
11. David Wells, *God in the Wasteland* (Grand Rapids: Eerdmans, 1994).
12. Gaylord Noyce, *Pastoral Ethics: Profession Responsibilities of the Clergy* (Nashville: Abingdon, 1988).
13. Rebekah L. Miles, *The Pastor as a Moral Guide* (Minneapolis: Fortress, 1999).

TÁRHÁZ

Teológiai cikkek sorozata keresztyén vezetők számára
Az amerikai ENRICHMENT c. magazin válogatásának magyar nyelvű kiadása

Ingyenes bemutató példányért
hívja a 06-1/222-0086-os
telefonszámon
az Evangéliumi Pünkösdi
Közösség Országos Titkárságát!

Amennyiben kiadványunk elnyerte tetszését,
a kiadás költségeihez 3000 Ft/év adománnyal
hozzájárulhat, mi pedig rendszeresen elküldjük
Önnek a megjelent példányokat.

Levélcím: 1143 Bp., Gizella u. 37.

A lelkipásztori szolgálat etikája

Melyek az elfogadható gyakorlatok egy lelkipásztor részéről, és mi minősül az etikai határ átlépésének?

A szolgálati etika nem ellentmondásos fogalom. Az egyházi személyek körében előforduló erkölcsi megingások ellenére az etika és szolgálat egymással szinonim fogalmaknak tekintendők - ez afféle alapkövetelmény.

Mégsem hunyhatunk szemet a bukások, kisiklások fölött. Területi egyházi előjáró éveim során kellemetlen feladataim közé tartozott szolgálótársaim szembesítése a következő vádakkal:

- Egyházi pénzek magán célra való felhasználása.
- Házastársukkal szemben tanúsított durva bánásmód.
- Pornográfiával való kapcsolat vagy függőség.

- A házastársi eskü megszegése.
- Visszaélés a pásztori hatalommal.
- Mások szolgálatának szándékos aláátása.
- Tisztességtelen pénzbeszedések.

A kihágások listáját egyetlen, mindent felölelő szóval foglalhatjuk össze, ez pedig a bűn. Nevezhetjük a fenti viselkedéseket erkölcsi botlásnak, pillanatnyi megingásnak, megítélésbeli tévedésnek, ami részben talán fedi is a valóságot, ám bárhogy szépítjük is a dolgot: a problémák mindig a bűnben gyökereznek, a bűn pedig sohasem terem

jó gyümölcsöt. Sérüléseket okoz, kapcsolatokat tesz tönkre, bizalmatlanságot terem, lerombolja az illető jó hírét, cinizmust táplál a szolgálattevővel szemben, valamint családok és gyülekezetek megoszlásához vezet. A bűn mindig káros hatású.

Minden lehetséges szolgálatbeli botlásról elmondható azonban, hogy a szolgálattevők többsége nem esik áldozatául a kísértésnek. Az Assemblies of God közösség 2002-ben számlált 32.556 lelki munkása közül csupán 0,48 százalék felfüggesztésére került sor, miközben 0,2 százalék vesz részt rehabilitációs programban.¹ Szolgálattevőinknek tehát több mint 99 százaléka, ha nem is tökéletes, de igyekszik feddhetetlen életet élni.

Milyen etikai kapcsolat fűz bennünket gyülekezeteinkhez? Melyek az elfogadható lelkipásztori gyakorlatok, és mi minősül az etikai határ átlépésének? Milyen viselkedést, cselekedeteket kell feltétlenül elkerülnünk, ha mindenképp feletti célunk Istennek tetsző életet élni? Hogyan találhatjuk meg a helyes utat akkor, amikor a Szentírás nem mondja meg egyértelműen, mi helyes és mi helytelen? Nem kerülhetjük meg az ilyen és ehhez hasonló kérdéseket, megválaszolásukban pedig az etika és a becsületesség fogalmának világos megértése lehet segítségünkre.

ALAPVETŐ DEFINÍCIÓK

Mit értünk a szolgálati etika fogalma alatt? A Merriam Webster Online Szótár többek között így definiálja az etika fogalmát: „a jó és a rossz megkülönböztetésével, valamint az ember erkölcsi kötelességeivel foglalkozó tudományág; erkölcsi alapelvek és értékek rendszere; az egyént vagy csoportot irányító viselkedési alapelvek összessége.”² A keresztyén szolgálattevő Isten Igéjéből meríti erkölcsi alapelveit és értékeit. Az etikai nem helyzetfüggő – a Szentírás határozza meg.

A becsületesség fogalmát a következőképpen definiálja a Merriam-Webster Szótár: „Szigorú ragaszkodás egy elsősorban erkölcsi vagy művészi értékrendhez; sértet-

len állapot; a teljesség és osztatlanság minősége vagy állapota.”³ A becsületesség az etika mindennapi életben történő, gyakorlati alkalmazását jelenti, az illető feddhetetlen, kifogásolhatatlan, elveivel összhangban lévő életét, viselkedését. Személyiségbeli összhangot, egységet, osztatlanságot eredményez, amely nem tűr meg semminemű ellentmondást az illető szavai és tettei között. A feddhetetlen szolgálatot nem érheti a vád, hogy „bort iszik, és vizet prédikál”; élete különböző területei között teljes az összhang.

Howard Hendricks író tömör és kimerítő definíciót kínál: „A becsületesség (vagy feddhetetlenség) tartós, engedelmes haladás egyazon irányba.”⁴ Tartós azért, mert ez az állapot nem érhető el máról holnapra; az „istenfélő” cím elnyerése egy egész élet műve. Az engedelmes alapvető kellék, mivel az erkölcsi törvény megsértése (az engedelmesség hiánya) azonnali hatállyal keresztülhúzza az illető feddhetetlen voltát, becsületességét. A tartós, engedelmes haladásnak folyamatosan egyazon irányba kell történnie, vagyis a feddhetetlen ember erkölcsi iránytűje mindvégig Isten és a menny felé mutat.

„Szükséges tehát, hogy a püspök legyen feddhetetlen ... hogy a kívülállóknak is jó véleményük legyen róla” – emlékezteti Pál apostol Timóteust (1 Timóteus 3:2,7). Érdekes, hogy e két tulajdonság – t.i. a feddhetetlenség és a jó vélemény vagy hírnév – az első és az utolsó helyen szerepel a gyülekezetvezetőkkel szemben támasztott páli követelményrendszerben.

AZ ERKÖLCSI PÉLDA EREJE

Amennyiben adhatunk napjaink vezetéssel foglalkozó szakértőinek a véleményére, miszerint: vezetés egyenlő befolyás, vajon mely eleme az a vezetésnek, ami befolyást gyakorol másokra? Az egyik válasz erre a példaadás. A lelkipásztorok a figyelem középpontjában élik az életüket. Ezt lehet negatívan szemlélni – „Elegem van abból, hogy a kirakatban vagyok!”, vagy pozitívan is – „Figyelnek rám. Bemutathatom, hogyan lehet Krisztusért élni.” Akár negatív, akár pozitív véleménnyel legyünk is a munkakörünkkel együtt járó nagy nyilvánosságról, lelkipásztori hivatásunk mindenképpen lehetőséget teremt, hogy komoly befolyást gyakoroljunk gyülekezetünkre és tágabb környezetünkre egyaránt.

Pál így biztatta a korinthusi gyülekezetet: „Legyetek a követőim, mint én is követője vagyok a Krisztusnak.” (1 Korinthus 11:1) Amikor egy pásztor ilyen felhívást intéz a gyülekezetéhez, terhet vállal magára és úgy kell élnie az életét, ahogyan Krisztus élné. De még ha nem is visszhangozza Pál szavait, az emberek akkor is követni fogják, kiváltképpen a jellemét. Az, hogy kik is vagyunk, fontosabb, mint hogy mit teszünk, jóllehet mindaz, amit teszünk, sokat elárul arról, hogy kik vagyunk.

A KOMMUNIKÁCIÓ ETIKÁJA

Őszinteség

Nekünk a beszéd a szakmánk. Szavak nélkül nem lehet prédikálni. A kommunikáció etikusságának pedig az őszinteség, az igaz-

mondás a lényege. Tegyük mindig azt, amiről azt állítottuk, hogy megtenni készülünk. Ne ígérjünk olyasmit, amit nem tudunk betartani. Ha az üzenetrögzítőnk azt ígéri a telefonálóknak, hogy „azonnal visszahívjuk”, járjunk is el ekképpen, ha pedig valakinek azt ígértük: „Imádkozom érted”, semmiképpen ne mulasszuk el. Amennyiben általunk jelentéktelennek vélt területeken nem tartjuk magunkat adott szavunkhoz, az emberek nem akarnak majd követni bennünket fontosabb kérdésekben.

Titoktartás

Az etika megköveteli tőlünk, hogy bizonyos dolgokat ne mondjunk el. Vannak olyan kényes és érzékeny helyzetek, ahol feltétlen titoktartást kell vállalnunk. Szükséges lehet azonban, hogy az érintettek tudomására hozzuk titoktartásunk határait. Amikor valaki azzal keres meg, hogy mondani szeretne nekem valamit, de előbb meg kell ígérnem, hogy senkinek sem adom tovább, rendszerint értésé-

TÍZ ÓVINTÉZKEDÉS AZ ANYAGIAKKAL KAPCSOLATBAN

A gyülekezeti szolgálat minden más foglalkozásnál nagyobb kiszolgáltatottsággal jár. A szolgálattevőt minden oldalról nagyító alá veszik, de különösen számon kérik rajta az anyagiakat. A következő tíz óvintézkedés betartását javasoljuk minden szolgálattevőnek önmaga és szolgálata védelme érdekében:

1. Soha ne nála legyen a gyülekezeti kassza kulcsa és ne ismerje a széf kódját.
2. Ne részesüljön külön gyülekezeti pénzekből és adományokból.
3. Soha ne kérjen kölcsön a gyülekezet tagjaitól vagy látogatóitól.
4. Soha ne valamely családtagját jelölje ki pénztárosnak.
5. Soha ne kérjen árengedményeket pozíciójára hivatkozva, ha azonban önként ajánlják fel neki, bátran elfogadhatja.
6. Mindig tartsa rendben a gyülekezet anyagi ügyeit.
7. Otthoni számláit mindig fizesse ki időben. A kifizetetlen számlák rossz fényt vetnek a szolgálatra is.
8. A misszionáriusok és evangélisták számára összegyűjtött adományokat mindig juttassa el a rendeltetési helyre.
9. Fizetésemelésben kizárólag akkor részesüljön, ha a vezetőtestület vagy az arra hivatott szerv jogosnak ítéli.
10. Kerülje az eladósodást. Az érettség a jelenlegi élvezetekről való lemondást is jelenti a jövőbeli jutalom reményében. Miért fizetnénk a kamatokat pénzintézeteknek, amikor saját javunkra is fordíthatnánk azt az összeget?

ERNEST J. MOEN (Sun City West, Arizona, USA)

re adom, hogy nem ígérhetek ilyet, amíg nem tudom, miről is van szó. Ha az illető egy bűncselekményről számol be, öngyilkossággal fenyegetőzik, vagy például egy gyermek szexuális molesztálásáról közöl információkat, nem kezelhetem bizalmasan az elhangzottakat. Kerületi előljáróként azt sem tarthattam például titokban, ha tudomást szereztem egyik szolgálótársam házasságtöréséről. Mindannyian meg akarjuk őrizni az emberek bizalmát, de fontos előre közölnünk titoktartásunk korlátait és feltételeit.

A szolgálattevőknek fel kell vértézniük magukat ama kényszer ellen, hogy mindent megosszanak a házastársukkal. Először is, felelősségünk óvni és védeni házastársunkat érzelmileg, és vannak olyan dolgok, amelyekről jobb, ha nem tud. Másodszor, a szolgálattevő és a hozzá forduló személy bizalmas kapcsolatában a házastársnak „nem osztanak lapot”. Bizalmas kérdésekben tehát megengedhetetlen, hogy bármilyen mértékben is beavassuk a társunkat. Semmi esetre sem szeretnénk útjába állni a férj és a feleség bensőséges kommunikációjának, néha azonban az a legjobb kommunikáció, ha egy szót sem szólunk.

Prédikáció

A szolgálattevő nyilvános kommunikációjának leggyakoribb formája a prédikáció, amely ugyancsak meg kell, hogy feleljen bizonyos etikai elvárásoknak.

Az egyik keresztyén táborunkba két előadót hívtunk meg, egyiküket a tábor első részére, a másikat a második részre. Egyik igehirdetése közben az első előadó elmesélt egy történetet, éspedig egyes szám első személyben, mintha az vele esett volna meg. A második előadó később pontosan ugyanazt a prédikációt mondta el, ugyanazzal a történettel illusztrálta, és úgy mesélte el, hogy az vele történt.

Mindketten etikátlanul jártak el, két tekintetben is. Először is, plagizálták az ige-

hirdetésüket, valaki más anyagát használták fel anélkül, hogy beismerték volna. Másodszer, nem voltak őszinték, amikor egy olyan személyes tapasztalatra hivatkoztak, amely valójában egy harmadik személlyel esett meg. Nyilván szükségtelen mondani, hogy mindkét prédikátor elveszítette hitelét a hallgatóság előtt.

Kevés olyan igehirdető van, aki soha nem használja fel mások kutatási eredményeit, és nem merít mások szakértelméből. Legtöbbször nem annyira eredeti, hogy egyáltalán ne kelljen külső források után nyúlnia. Ezt azonban fel kell tüntetni és el kell ismerni, még akkor is, ha átdolgoztuk és a magunk stílusához igazítottuk az anyagot. Bizonyos referenciaművek, például a lexikonok és a bibliai szótárak kifejezetten azzal a céllal készülnek, hogy forrásként szolgáljanak és háttérrel biztosítsanak az igehirdetésre való felkészülés közben.

Némelyek nem is gondolnák, hogy a szöveghez és a kontextushoz való hűség is komoly jelentőséggel bír feddhetetlenség szempontjából. Hűtlenné válunk az Igéhez és a Szent Szellemhez, aki azt ihlette, amikor ahelyett, hogy a szöveg nyilvánvaló üzenetét hirdetnénk, a saját céljaink szolgálatába állítjuk azt.

Amikor hibázunk

„Ha valaki beszédében nem vétkezik, az tökéletes ember.” (Jakab 3:2) Amennyiben nem sikerül tartanunk magunkat az adott szavunkhoz, próbáljuk tisztázni a dolgot az illetővel, akinek ígéretet tettünk. Velem is előfordult, hogy elfelejtettem megjeleníteni egy-egy megbeszélten találkozón. Ilyenkor az első adandó alkalommal bocsánatot kértem az érintettektől, és megpróbáltam jóvátenni a hibámat. Az esetek többségében elnézőek voltak velem szemben, tudván, hogy a szavam általában megbízhatóbb, mint a memóriám! Amennyiben nem csupán hibázunk, de egyidejűleg bűnt is elkövetünk, vallomásunkkal kegyelmes Urunkhoz kell fordulnunk.

A POZÍCIÓ ETIKÁJA

Hatalom

Minden pozícióval együtt jár valamilyen szintű hatalom. Az Egyesült Államok elnökét nem személyéből, hanem pozíciójából eredően tartják a világ egyik legnagyobb tekintélyű emberének. Egy-egy család fölött azonban az édesapa sokkal nagyobb befolyással bír, mint az elnök. A lelkipásztori pozícióval járó hatalom több forrásból táplálkozik.

- A pásztor a Biblia szerint ajándék az egyháznak (Efézus 4:11).
- A pásztor a Szent Szellemtől kapott ajándékokat szolgálata betöltéséhez (Róma 12:6; I Korinthus 12:11; I Péter 4:10).
- Pásztori szolgálatot csak az kaphat, aki „jó bizonyossággal” rendelkezik.
- A pásztori szolgálat célirányos képzést igényel.
- A pásztori szolgálathoz tapasztalatra is szükség van.
- A pásztori szolgálatra történő kinevezés általában a gyülekezet beleegyezését is feltételezi. Ezeknek és más egyéb elemeknek köszönhető a pásztori pozícióval automatikusan hatalom is együtt jár. A kérdés tehát nem az, hogy van-e a pásztornak hatalma, hanem hogy miként fog élni azzal.

Manipuláció

Az emberek saját céljaink érdekében történő manipulálása teljes mértékben etikátlan. Az egyik barátom így panaszkodott: „A pásztorunk csak akkor hív fel, ha akar tőlem valamit. Én személy szerint nem érdelem, csak az, hogy mit tudnék megtenni érte meg a gyülekezetért.” Amennyiben nem ápoljuk a kapcsolatainkat, csak hogy kölcsönösen felépítsük egymást, fennáll a veszélye, hogy saját érdekeink elérése érdekében kezdjünk közeledni testvéreinkhez. Az elmúlt tizennégy év során több száz gyülekezetben jártam, és azt tapasztaltam, hogy néhány pásztor számára fontosabb az Istentől kapott látás, mint maguk az emberek; építőkövüknek tekintik csupán a híveket a megálmodott épület bevezetéséhez. Semmiképpen sem szeretném alábecsülni a pásztori látás fontosságát, csupán azt hangsúlyozom, hogy elsősorban nem gyülekezeteket kell építenünk, hanem embereket. Nem származhat Istentől az a látás, amelyben nem kapnak központi helyet az emberek, különösen nem, ha keresztül is gázol némelyeken.

Anyagiak

Napjaink lelkimunkásainak többsége élete valamely szakaszában komoly anyagi áldozatok árán kényszerült végezni a szolgálatát. Egyeseknek ma már jobban megy, másoknak még ma sem, de mindkét csoport egyformán találkozhat a kísértéssel, hogy a pozícióból eredő hatalmat plusz juttatások megszerzésére, költségeik igazolására és jövőbeli anyagi biztonságuk megteremtésére használják. Amikor azonban a szolgálat nem maga a cél, hanem eszköz csupán egyéb céljaink eléréséhez, tisztességtelenül járunk el mind a ránk bízott feladattal, mind magával az Úrral szemben.

A hatalomgyakorlás egyik legnehezebb módja az, amikor lemondunk róla, hogy éljünk a hatalmunkkal. A gyülekezetemben volt néhány csodálatos ember, akik annyira szerettek és olyannyira bíztak bennem, hogy kérhettem volna bármit, megpróbálták volna megadni. Éppen ezért nem kértem tőlük soha semmit. Nem bíztam magamban annyira, hogy kérni merjek. Félttem, hogy testi vágyaim beszennyezik azt a szent hivatást, amely rám bízott. Nem akartam, hogy megváltozzon a szívem, és az adni akarás helyett a nyereségvágy vezéreljen szolgálatomban. Aki hajlandó ilyen módon önuralmat gyakorolni, megtapasztalhatja, hogy Jahve Jireh gazdagon betölti minden szükségét. Nekünk sem kellett az emberekre támaszkodnunk - elegendő volt a Gondviselőhöz fordulnunk.

Igehirdetés

A pásztori tekintély gyakorlásának egyik legerőteljesebb módja, amikor a pásztor fellép a pulpitusra. Az evangélium hirdetése igen nemes feladat, megtiszteltetésnek kell hát tekintsük, hogy Isten ilyen csodálatos cél szolgálatába állított bennünket. Ám a szószék alkalmat kínál a hatalommal való visszaélésre is.

A szószék nem arra rendeltetett, hogy a pásztor gyülekezeti konfliktusok esetén, amikor támadások érik, onnan hadakozzon és védekezzen. Konfliktusok idején bármit mondjon is a pásztor akár a szószéken, akár máshol, szavait a belső viták összefüggésében fogják értelmezni. Néha szükségtelen magyarázatot fűznie szavaihoz, hiszen egyértelmű, hogy ellenfeleire próbál kíméletlen csapást mérni: „De hiszen én csak az Igét hirdetem!” – mentegetőznek némelyek. Természetesen, csak hogy minden lelkész ismeri annyira a Szentírást, hogy könnyűszerrel kiválogathassa az őt igazolni látszó, míg a másik felet helyreigazító verseket. Ez azonban visszaélés Isten Igéjével és az igehirdetés hivatalával.

Amikor valamennyi oldalról ellenség vesz körül bennünket, de kard helyett bunkósként forgatjuk az Igét, a Jézus által elénk adott legfontosabb alapelvek egyike ellen vétünk: „Mert aki meg akarja menteni az életét, az elveszti” (Márk 8:35). Ne próbáljuk pozíciónk és a ránk ruházott hatalom segítségével megtartani magunkat, ez esetben tudniillik végül garantáltan veszíteni fogunk – és nem csupán a hatalmat, de akár a pozíciónkat is. A gyülekezeti háborúkban ritkán hoz győzelmet a szószék „bevetésének” stratégiája.

Ha azonban Krisztust prédikáljuk, nem kell tartanunk attól, hogy visszaélünk a prédikáció lehetőségeivel. Amikor az apostolok nehéz helyzetbe, fogságba, börtönbe vagy ítélőszék elé kerültek, úgy védekeztek, hogy Jézust prédikálták. Bölcsen tesszük, ha követjük példájukat.

Fontos tanulság

Uzziás király a Szentírásban három ízben hivatkozik a pozícióból fakadó erőre és hatalomra. A 2 Krónika 26. fejezete nyomon követi Uzziás hatalmának alakulását királysága éve során.

- „Egyre jobban erősödött” (8. vers) (a Károli fordítás szerint: "Felette igen megnövekedett az ő hatalma")

- „Végül igen megerősödött” (15. vers)
- „Amikor azonban megerősödött...” (16. vers).

Uzziás uralkodásának eme pontjain a hatalom vagy pozitív vagy negatív következményekkel járt. Végül, hatalma csúcán, Uzziás már ahhoz is vette a bátorságot, hogy a papok kiváltságát bitorolva bemenjen a templomba, és illatáldozatot mutasson be az Úrnak. Nem ismerte fel, hogy nem terjesztheti ki a hatalmát olyan területekre, amelyekre sem elhívást, sem felkenetést nem kapott, és amikor a papok számon kérték, nagy haragra gerjedt. A hatalommal való visszaélés következtében leprásan, egy elkülönített házban kellett leélnie élete hátralévő részét.

Éljünk bölcsen és józanul a nekünk adott hatalommal, és akkor mind bennünk, mind másokban előrehalad majd Isten munkája.

A HIVATAL ETIKÁJA

A munkatársak kiválasztása

Kevés nagyobb horderejű döntést kell meghoznia egy pásztornak annál, amikor munkatársai személyéről dönt. És amennyire fontos ez a döntés, épp annyira nehéz is, ha ugyanis rosszul döntünk, annak messzeemenő következményei lehetnek. De mely ponton merül fel az etikusság kérdése a munkatársválasztás folyamatában? Két ilyen pontra szeretnénk rávilágítani.

A leendő munkatárs. Az őszinteség azt kívánja tőlünk, hogy ne értékeljük többnek és fontosabbnak a pozíciót a valóságnál. Nem garantálunk olyan fizetéseket és juttatásokat, amit nem tudunk teljesíteni, hogy azután a vezetőségre hárítsuk a felelősséget. Kezeljük bizalmasan a jelölt ügyét, de előre rögzítsük a titoktartás határait. Amennyiben más jelöltek is számba jöhetnek, ezt is közöljük, anélkül, hogy felfednénk kilétüket. Ne használjunk „mézesmadzagot” és ne változtassuk meg a kecsegtető munkaköri leírást a felvételt követően.

A leendő munkatárs jelenlegi pásztor. Problémásabb az új munkatárs szolgálatba állítása, ha az illetőnek jelenleg egy másik gyülekezetben van státusza. A kulcskérdés a

következő: „Mikor kell nekünk vagy a jelöltnek tudatni az illető pásztorával, hogy szóba került egy esetleges pozíció elvállalása a mi munkacsoportunkban?”

A munkatársak egy része nem kívánja értesíteni szándékáról a pásztorát, legalábbis addig nem, amíg érdemben be nem tud számolni a fejleményekről. A többség azért vonakodik, mert a korábbi tapasztalatok alapján arra lehet következtetni, hogy a pásztor nem venne jó néven a hírt. Vannak ugyanis, akik a személyük és a gyülekezetük iránti hűtlenségnek tekintik, ha egyik munkatársuk pusztán csak fontolóra veszi egy másik szolgálati hely elvállalását, és amint tudomást szereznek terveiről, nyomban el is bocsátják az illetőt.

Hogyan lehet tehát etikusan eljárni egy esetleges új munkatárs ügyében anélkül, hogy veszélyeztetnénk jelenlegi állását? Ezt a kérdést az elsők között kell feltennünk és megválaszolnunk a jelölttel folytatott beszélgetések során. Egyetértésre kell jutnunk azzal kapcsolatban, hogy mely ponton vonjuk be a folyamatba a jelölt pásztorát. Amennyiben nem születik számunkra etikai szempontból elfogadható megegyezés, húzzuk ki az illetőt a listánkról és lépünk tovább a következő jelöltre.

Jómagam a következőképpen szoktam eljárni hasonló helyzetekben: Felhívom a jelöltet, hogy megkérdezzem, érdekelné-e az általunk felkínált szolgálati hely. Amennyiben nem, elfogadom a döntését, és Isten akaratának tekintem. Pozitív válasz esetén azonban a következő hívatást az illető pásztorához intézem. Ha a pásztor arra kér, hogy ne tárgyaljak a munkatársával, engedelmeskedem. A pásztorok többsége tisztában van vele, hogy a munkatársak kiválasztásának egy hosszrasztálási folyamat útján kell történnie, és nem szeretnék, hogy bárki is náluk maradjon, ha Isten más irányba akarja terelni.

Némely esetekben a jelölt maga szeretne beszélni a pásztorával. Miután ez megtör-

tént, magam is felhívom a vezető lelkészt és tájékoztatom róla, hogy további tárgyalásokat kívánunk folytatni az alkalmazottjával. Mindenképpen fontosnak tartom megőrizni vele a jó kapcsolatot.

Anyagiak

Az egyházi javak gondos vagy gondatlan kezelése vagy építi, vagy pedig rombolja a gyülekezet és a pásztor jó hírét. Íme néhány irányelv:

- Fizessük ki mindig időben a gyülekezet számláit.
- Ne vegyünk fel kölcsönöket, ha nem tudjuk visszafizetni.
- Ha gyűjtést szervezünk egy vendég – például misszionárius, evangélista vagy zenész – javára, feltétlenül juttassuk is el hozzá az adományokat. Ha egy meghatározott összegű tiszteletdíjat tervezünk csak adni neki, ne mondjuk a gyülekezetnek, hogy a vendég részére történik az adakozás.
- Soha ne vegyünk le egy misszionáriust a támogatottak listájáról anélkül, hogy előtte értesítsük az illetőt. Minden gyülekezetnek célja támogatni a listáján szereplő misszionáriusokat, de adódhatnak olyan időszakok, amikor nem nyílik rá módja. Ha nem is tekinthető feltétlenül etikátlannak, hogy előzetes értesítés nélkül felüggyesszük a támogatásukat, a keresztyéni udvariasság mást kíván tőlünk.
- Rendszeresen és részletesen számoljunk el a gyülekezet anyagi javaival.
- Konkrét célra elkülönített összegeket soha ne fordítsunk másra.
- Ne engedjük meg, hogy bármely tehetősebb gyülekezeti tag az adományaival befolyásolni próbálja a döntéshozatalt.
- Adakozásra való felhíváskor ne ecseteljük hosszasan és túlzón az anyagi problémákat.
- Gondoskodjunk jól működő belső ellenőrző rendszerről.
- Személyes javaink gondos kezelésével is mutassuk be, milyen anyagi fegyelmet és sáfári szemléletet kívánunk meghonosítani a gyülekezetben.

A KAPCSOLATOK ETIKÁJA

Péter Kornéliusz házában felismerte, hogy Isten a pogányokat és zsidókat egyformán elfogadja, és a következő megállapításra jutott: „Nem személyválogató az Isten” (Cselekedetek 10:34). A pásztornak is személyválogatás nélkül kell bánnia az emberekkel. Ez nem azt jelenti, hogy gyülekezete minden tagjával ugyanolyan minőségű kapcsolatot kell kialakítania, azt azonban igen, hogy valamennyiükhöz egyforma megbecsüléssel, tisztelettel és odaadással kell fordulnia, ahogyan Isten is teszi az emberekkel.

Kapcsolat korábbi gyülekezetünk tagjaival

A gyülekezet iránti szeretetünk nem szűnik meg, amikor a pásztori szolgálat helyett újabb feladatot vállalunk, de a kapcsolat megváltozik. Ennek elsősorban az az oka, hogy többé nem tartozunk lelki felelősséggel azokért az emberekért, akiknek ko-

rábban vezetője voltunk. Mi tehát a kötelességünk etikai szempontból, amikor felhív bennünket valaki a korábbi gyülekezetünkből, és lelkigondozásra, házasságkötésre vagy temetésre kér fel bennünket? Döntésemben mindig az az etikai szempont játszik központi szerepet, hogy semmit ne tegyek, ami károsan befolyásolná utódom vezetői tekintélyét vagy a gyülekezet egészségét.

Egyes pásztorok élesen elhatárolódnak az ilyen jellegű felkérésektől, és kivétel nélkül visszautasítják, hogy bármilyen módon is szolgáljanak egykori gyülekezeti tagjaik felé. Én személy szerint nem vagyok híve ennek a radikális megoldásnak, de sok múlik azon, hogy utódom mennyire érzi biztosítottnak a pozícióját, és nem tart-e a visszatérésünktől. Az adott szituáció iránti kellő érzékenységgel minden helyzetben más választ adhatunk a felkérésekre. Mindenesetre, előbb vagy utóbb – és inkább előbb, mint utóbb – el kell érkeznie annak a napnak, amikor nem fűzhetnek többé bennünket szolgálati kötelek az egykori gyülekezethez.

Kapcsolat jelenlegi gyülekezetünk tagjaival

Szolgálatom korai éveiben azt a tanácsot kaptam, hogy egy pásztor soha ne kössön barátságot gyülekezeti tagokkal. Ezzel ma már nem értek egyet. Természetes folyamat, ha azokhoz, akikhez közös érdekek fűznek bennünket, illetve akikkel jobban megtaláljuk a hangot, közelebb kerülünk, mint a többiekhez, és akár még barátságok is kialakulhatnak, sőt jó is, ha kialakulnak. Alapelv azonban, hogy a pásztor ennek ellenére se váljon személyválogatóvá. Döntéseinket soha ne baráti alapon, hanem a gyülekezet érdekeit szem előtt tartva hozzuk meg, és más gyülekezeti tagokkal is töltsünk időt, ne csupán a barátainkkal. Azt tartjuk szem előtt, hogy mi a helyes, ne pedig azt, hogy számunkra mi a legkellemebb.

Kapcsolat más szolgálattevőkkel

Mi történne, ha mindannyian elhatároznánk, hogy

- kitartóan imádkozni fogunk szolgálatársaink eredményes és áldott szolgálatáért?
- örülni fogunk, ha Isten meghallgatja értük mondott imáinkat?
- örülni fogunk, ha a gyülekezetük gyorsabban növekszik a miénknél?
- nem oltjuk ki a városunkba érkező gyülekezetplántálók látását?
- semmilyen körülmények között nem mondunk rosszat egy másik lelki munkásról?
- tiszteletben tartjuk a látásukat?
- nem „halásszuk el” az embereiket?
- az Aranyszabály szerint járunk el velük szemben?

Ha mindezeket megfogadnánk, az etikai kérdések többé nem jelentenének problémát a szolgálatársainkhoz fűződő kapcsolatainkban.

Kapcsolat családtagjainkkal

A családtagjainkkal való kapcsolat ápolása és erősítése folyamatos örömforrás lehet a számunkra. Szüleink, férjünk vagy feleségünk és gyermekeink azonban csak a második helyen szerepelhetnek fontossági sorrendünkben – az első hely mindig Istent illeti meg. A fejünk fölé tornyosuló szolgálati teendők nem akadályozhatnak meg bennünket e szeretetkapcsolatok ápolásában.

A házasságtörés kivédésében segíthet, ha emlékezetünkbe vessük, milyen károk és sérülések forrása lehet a hűtlenség. A negatív motiváció – t.i. az elrettentés – azonban nem mindig elegendő. Sokkal célravezetőbb pozitív, egészséges kapcsolatot kialakítani a házastárssal, vagyis túlságosan is szeretni őt ahhoz, hogy hűtlenségünkkel fájdalmat okozzunk neki. Aki házasságtörést követ el, mindig többet veszít, mint amennyit nyer.

Kapcsolat Istennel

„Megtalálni Istent és továbbra is keresni Őt a szívből jövő szeretet paradoxona... melyet a lángoló gyermeki szívek boldog megtapasztalása igazol.”⁵ Abból a célból találtuk meg Őt, vagy helyesebben: talált meg Ő bennünket, hogy bensőséges kapcsolatot alakítsunk ki vele. Nem azért töltünk tehát időt az Úrral, hogy elismerést kérjünk tőle szolgálatainkért, hanem hogy megkérdezzük, milyen szolgálattal szerezhetnénk elismerést neki! Az imádság ilyenformán nem eszköz valamilyen cél elérése - a gyülekezet eredményessége, az isteni kenet elnyerése vagy életek megváltozása - érdekében, ha mégoly nemes célokról van is szó. Az imádság önmagában is elérte célját, hiszen mindinkább elmélyíti kapcsolatunkat Istenrel. Lelkipásztorként nem az a szenvedély fűt leginkább, hogy építsem az Úr királyságát, hanem hogy magát a Királyt megismerhessem!

Érzékeljük-e a különbséget? Rajta kívül nincs szükségünk másra. Minden, ami jó az életben, így családunk boldog-

sága és szolgálatunk sikere is belőle indul ki, éppen ezért Őt kell keresnünk. Amikor ezt teszszük, aktuális kéréseinkre is garantáltan megkapjuk a választ. Mindeközben egyre világosabban kirajzolódik előttünk, mi az Úr terve az életünkkel és fülünk olyan érzékennyé válik, hogy meg fogjuk hallani a Szent Szellem suttogó szavát is. Isten színről-színre való megismerése, az érdekektől mentes közösség azután utat mutat az élet minden fontos kérdésében, az igazságosság – vagy másként az etikusság – ösvénye pedig világosan láthatóvá válik.

Warren D. Bullock

a teológia doktora,

a Northwest College

lelkimunkás-képző intézetének vezetője

(Kirkland, Washington, USA)

JEGYZETEK

1. Az Assemblies of God pünkösdi felekezet főtitkári hivatalának 2002-es statisztikái.
2. Merriam-Webster's Online Dictionary.
3. Uo.
4. Howard Hendricks, „The Power of a Promise Kept,” A Life of Integrity: 12 Outstanding Leaders Raise the Standard for Today's Christian Men, (Portland: Multnomah Books, 1997), 207. o.
5. A.W. Tozer, The Pursuit of God, (Harrisburg, Pa.: Christian Publications, Inc., 1982), 45. o.

CSALÁDTAGOK ALKALMAZÁSA

Gyakori eset, hogy a lelkipásztor mellett a házastársa vagy családja más tagjai is segédkeznek a gyülekezet építésében. Különösen gyakori ez közvetlenül a gyülekezet elindítás után. De vajon ha a gyülekezet már megerősödött, és rendelkezésre állnak a szükséges források újabb munkatársak alkalmazásához, mennyire helyes vagy helytelen családtagokat kijelölni a fizetett szolgálati helyekre? Nem számít-e nepotizmusnak? Milyen pozitív és negatív kihatásai lehetnek, ha egy gyülekezet vezetője rokonokat vesz fel alkalmazottai sorába? Milyen eljárást javasolt követni ilyen esetekben?

ELTERJEDT GYAKORLAT

A pásztor munkatársai között nem ritkán családtagok – házastársak vagy szülők – is szerepelnek. Etikátlan-e ez a gyakorlat? A kérdés megválaszolásához értelmeznünk kell a nepotizmus fogalmát. Az American Heritage Dictionary angol értelmező szótár a „magas hivatalban álló személyek rokonok iránt tanúsított részrehajlásaként” definiálja a kifejezést. A nepotizmus kifejezés az „unokaöcs” jelentésű latin *nepos* gyökből ered.

A családtagok alkalmazása önmagában véve nem tekinthető nepotizmusnak. A definíció szerint a nepotista vezető részrehajlóan jár el a családtagjával szemben, vagyis kivételez vele. Nepotizmus esete forog fenn például, amikor egy gyülekezeti pozíciót arra alkalmatlan családtag kap meg. Bizonyos körülmények között érdemes számításba venni a családtagokat is, de munkatársként való alkalmazásuk előnyöket és hátrányokat egyaránt rejt magában.

ELŐNYÖK

- Elképzelhető, hogy az adott szolgálati hely betöltésére éppen családjunk valamely tagja a legalkalmasabb és legjobban képzett.
- Családjunk tagja valószínűleg hűséges tagja lesz szolgálócsoportunknak. Minden bizonnyal számíthatunk majd rá a nehéz időkben is.
- Családtagjainkat általában jól ismerjük, tudjuk róluk, hogy milyen a természetük, mennyire tudnak majd alkalmazkodni stábjunkhoz és vezetési stílusunkhoz.
- Családtagunk alkalmazása gyakorlatilag anyagi segítségnyújtást is jelent.

HÁTRÁNYOK

- Nem biztos, hogy az adott családtag a legalkalmasabb a feladat elvégzésére. Alkalmazná-e őt a gyülekezet, ha nem a mi rokonunk volna?
- A családtag alkalmazása a tisztességtelenség látszatát kelti, és fenntartásokat támaszt az emberekben: „Úgy hallottam, azért kapta meg az állást, mert rokonságban van a pásztorral.” Ezt elkerülendő napjainkban számos szervezet tiltja ezt a gyakorlatot.
- A családtaggal szemben nem alkalmazzuk következetesen a munkatársak felvételének szokásos menetrendjét (nem kérünk tőlük önéletrajzot és nem hívjuk be hivatalos állásinterjúra), vagy nem értékeljük ki az illetőt, mert nem merünk őszintén szembenézni az alkalmatlanságával.
- Egy családtag felvétele feszültséget hozhat a munkacsoportba. Vegyük fontolóra, hogy pontosan ki is lesz a főnöke a szóban forgó családtagnak? Egy szolgálati ág vezetője vagy a gyülekezet vezető pásztor?

JAVASLATOK

Írjuk elő szabályként, hogy egy családtag fizetett munkakörbe való beállítását megelőzően mindenképpen kerüljön sor állásinterjúra a presbiterek jelenlétében, és a kedvező elbírálásnak legyen feltétele a vezetőség beleegyezése. Ez az eljárás mód megvédi a pásztor tiszteségtelenség vádjával szemben és biztosítja a döntési folyamat helyes kimenetelét. A gyülekezetnek és a leendő alkalmazottnak is tudnia kell róla, hogy saját érdemei alapján esett rá a választás.

JOHN P. JOSEPH, J.D., FCBA (Saint Petersburg, Florida, USA)

Craig Brian Larson

SZÉLFOGÓ SZAVAK

Earl Palmer egyik igehirdetése örökre az emlékezetembe véste, milyen szellemi ereje lehet néhány kimondott szónak. Palmer a hatodik parancsolatot fejtette ki prédikációjában, mely így hangzik: „Ne ölj!” (2 Mózes 20:13). „A hatodik parancsolat – magyarázta Palmer –, arra hívja fel a figyelmünket, hogy nem foszthatjuk meg a másik embert az élethez való jogától. Tilos ártó szándékkal közelednünk embertársainkhoz. Sokra kell mérnünk valamennyiüket, nem pedig kevésre.”

A „sokra mér” kifejezés azonnal megragadta a figyelmemet. Ez a néhány találó szó igen gazdag tartalommal bír.

Egy-egy igehirdetés előtt érdemes egy félórát, vagy akár egy órát is áldozni ehhez hasonló, megkapó kulcsszavak kigondolására. Vitorlavásznat keresünk ilyenkor, amely az árbocra felhúzva belekap a szélbe – „szélfogó” szavakat, amelyek megragadják az emberek figyelmét.

Nem minden igehirdetésnél célszerű ugyan egyetlen kifejezést vagy frázist kiemelni, mégis érdemes megkeresni a legtalálóbb kulcsszót vagy szavakat, mert gondolkodásunk közben kitisztul, a szöveg mintegy feltárul előttünk, és akarva-akaratlanul is beleképzeljük magunkat hallgatóink világába. Ha mást nem is értünk el, legalább címet adtunk a prédikációnknak. Ezenkívül, ha sikerült fülbe-

mászó kulcsszavakat találnunk, az üzenet szinte magától kibontakozik.

Lássuk, milyen feltételeket kell szem előtt tartanunk a választáskor. Milyen a jó kulcsszó?

- Komoly. Az embert megkönyékezi a kísértés, hogy pusztán elmésségre törekedjen, pedig valójában olyan szavakat keresünk, amelyeknek súlya van - amelyek hiteliséget és jelentőséget sugallnak (bár nincs kizárva, hogy ezzel egyidejűleg szellemesek is legyenek). Sokak képzeletét ragadták meg világszerte az olyan szókapcsolatok, mint például csordultig megtelni a Szent Szellemmel, megtapasztalni Istent vagy Jézus Krisztus elkötelezett követője.

- Friss. A frissesség, életszerűség nem szlenget vagy a hétköznapitól teljesen eltérő szóhasználatot jelent. Egyik igehirdetésem alkalmával modern definíciót ke-

restem az igazi tanítványságra, és a következőt találtam: „szenvedélyes vágy a Jézusban való növekedésre”. Ezt az új keresztények is megérthették, a régi hívők felé pedig kihívást intézett.

- **Ihletett.** Olyan szavakat keresünk, amelyek vágyat ébresztenek hallgatóinkban az Istennek való engedelmségre – olyan kifejezések után kutatunk, amelyek legnemesebb szándékaikat erősítik. Miközben kulcskifejezést kerestem ehhez a cikkhez, több tucat ötletet mérlegeltem. Azért döntöttem a „szélfogó szavak” mellett, mert egyfelől a Szent Szellemtől való ihletettség bibliai gondolata kapcsolódik hozzá („a Szellem szél”), másfelől a vitorlázás – a könnyed, lendületes előrehaladás – pozitív képét idézi fel. Hamar elvettem például a „nyomatékos nyelvhasználat” aliterációt, mert jól cseng ugyan, de ennél több nem mondható el róla.

- **Magvas.** Az igazán hatásos kulcsszavak valamilyen bibliai igazságra világítanak rá. Gondolkodásra készítetik a hallgatókat és összefoglalják az igehirdetés központi gondolatát. Earl Palmertől prédikációja közben megjelent előttem egy képzeletbeli mérleg képe, amelyen megmérem az embereket, és önkényesen megállapítom, melyikük mennyit ér („mekkora súllyal nyom a latba”). A „sokra mérni” kifejezés kézzelfoghatóvá tette számomra, mit is jelent méltónak ítélni másokat minden tiszteletünkre.

- **Erőtjeljes.** A „szélfogó szavak” a hallgatók öt érzékének mindegyikére hatnak, ami kizárja az elvont, tudományos kifejezések használatát.

Nem elég azonban felvillantani az árbocra kifeszített hatalmas vitorla képét – a kulcskifejezéssel még két másik dolgot is meg kell tennünk:

1. Fejtsük ki. A kiválasztott szó azáltal telik meg tartalommal és érzellemmel, ha történetet fűzünk hozzá, megindokoljuk, miért esett éppen erre a szóra a választásunk, szemléltetjük, felvázoljuk a háttérét, megértetjük hallgatóinkkal a jelentőségét,

valamint a Szentírásból vett példákkal, igékkel is alátámasztjuk. Törekedünk olyan kifejezéseket választani, amelyeknek önmagukban is van jelentésük, de kapjanak plusz tartalmat igehirdetésünkben.

2. Használjuk a fontosabb pontokon. A bevezetésben szinte szükségszerű beszélni róla, majd megemlíthetjük az átkötésekben, a főbb pontok kapcsán és a befejezésben is, vagy utalhatunk rá többször, refszerűen. Egy beszédes kifejezés vázául is szolgálhat üzenetünknek.

Tapasztalatom szerint néhány magvas és beszédes szókapcsolat segítségével könnyűszerrel befoghatjuk vitorlánkba a Szent Szellem szelét és hajónkkal – igehirdetésünkkel – együtt az emberek is előre fognak haladni.

Craig Brian Larson a Christianity Today International igehirdetéssel kapcsolatos internetes kiadványainak – PreachingToday.com és Preaching Today audio – felelős szerkesztője, valamint az Assemblies of God közösséghez tartozó chicagói Lake Shore Church lelkipásztora. A Preaching That Connects (Prédikáció, amely összekapcsol; Zondervan, 1994) című könyv egyik szerzője.

A szolgálattevő megítélése

Világunk szükségére csak eleven, dinamikus és rugalmas szolgálatok adhatnak választ a mindig változatlan evangéliummal. Hogyan kell megítélnünk a szolgálatokat és a szolgálatok végzőit? A gyülekezetek négy kérdésre szeretnének választ kapni szolgálattevőiktől, melyek a következők:

Elhívás

Isten hívott-e el téged? Biztos vagy-e az elhívásodban és komolyak-e a szándékaid? Nem vállalsz-e inkább világi hivatást, ha majd nehéz idők jönnek? Nem azért szolgálsz-e, mert nem adódott számodra egyéb lehetőség? Becsületes embert, komoly hívőt ismerhetünk-e meg majd benned? Elég mélyen gyökerezik-e a hited ahhoz, hogy keresztül tudj vezetni bennünket a szellemileg sivár időszakokon?

Törődés

Őszintén törődsz-e majd velünk és a közösségünkkel, vagy egy lépcsőfokot jelentünk csupán számodra a ranglétrán? Szeretsz és elfogadsz-e majd bennünket, megbocsátón és kegyelemmel viszonyulsz-e majd hozzánk? Megpróbálsz-e megérteni minket és mindig frissen tálni elénk Isten Igéjét? Kész vagy-e velünk sírni és velünk nevetni? Együtt tűrsz-e velünk és kitartasz-e majd mellettünk?

Hozzáértés

Értesz-e ahhoz, amit csinálsz? Képes vagy-e elvégezni mindazt, amit Isten eltervezett és elvár? Tudod-e, mit és hogyan kell tenned?

Elkötelezettség

Elkötelezted-e magad a szolgálat mellett? Lekiismeretesen fogod-e végezni? Hivatás vagy hobby számodra a szolgálat? Mennyire leszel szorgalmas, igyekvő és megbízható? Csakugyan szolgáló lélek lakik benned?

Remélem, hogy a szolgálattevők és gyülekezetek megtalálják majd a maguk válaszeit a fenti kérdésekre. Imádkozom, hogy szolgálataink hatékonyabbá és erőteljesebbé váljanak, s Isten megdicsőüljön az Ige hirdetése közben – mind az isteni üzenet, mind pedig az üzenet közvetítője által, melyek egyformán Őhöz tartoznak.

– Robert J. Young, Oklahoma City, Oklahoma, USA

Sobhi Malek

ÁZ ISZLÁM

RÖVID TÖRTÉNETE

KI VOLT MOHAMED?

I.sz. 570-ben egy özvegyasszony fiút szült Mekka városában, a mai Szaúd-Arábia területén, akit Mohamednek nevezett el. Mohamed negyven éves volt, amikor egy alkalommal, egyedül egy barlangban, transzba esett. Csengettyűszót hallott, majd egy hang írásra szólította fel.

Amikor másoknak is beszámolt az esetről, azt felelték, hogy Isten, a menny és a föld Teremtője őt választotta ki és küldte el prófétájaként az arabok közé. Az arabok akkoriban sok istent imádtak, de közülük Allah, vagyis „az Isten” foglalta el az első helyet.

A mekkaiak fenyegetést láttak Mohamedben. Vallásuk sok-sok generációra nyúlt vissza, ám az új próféta azt mondta nekik, hogy egyedül „az Istent” imádják, a többi istenséget pedig vessék el. Ellenségesen fogadták hát őt magát és tanait is. „Álmodozó” – mondták némelyek. „Bolond” – mondták mások. Megint mások úgy vélték, Mohamedet démonok szállták meg.

Tizenkét év leforgása alatt csupán hetvenöten – javarészt rabszolgái, barátai és családtagjai – fogadták el tanítását és tértek át az iszlám hitre. I.sz. 622-ben követői ellen üldözés indult Mekkában, ezért Medinába menekültek, és ott telepedtek le. Ezek után úgy tűnt, semmi sem állhat immár útjukba. A muzulmán hívek ármány és fenyegetés, kísértés és háborúskodás, megvesztegetés és vérontás útján térítettek.

Mohamed időről-időre transzba esett, és ezzel párhuzamosan gyarapodott a „feljegyzések” száma is. Ezeket halála után néhány évvel összegyűjtötték – így jött létre az iszlám vallás szent könyve, a Korán. Összegyűjtötték továbbá a Mohamed mondásairól és tetteiről szóló történeteket is, hogy követhető példának szolgáljanak hívei számára. Ez utóbbi gyűjtemény a „Haddit” nevet viseli. A moszlimok vagy muzul-

Kezdetben az iszlám a pogány arab világ vallási és társadalmi reformja kívánt csupán lenni, ám ahogy a különböző törzsek, falvak, városok, országok, és csaknem egész kontinensek sorra muzulmán kézre jutottak, világossá vált, hogy az iszlám törekvések messze túlmutattak az arab világ megreformálásán.

Tizenkét év leforgása alatt csupán hetvenöten – java-részt rabszolgái, barátai és családtagjai – fogadták el tanítását és tértek át az iszlám hitre.

mánok a Koránt tanulmányozva igyekeznek megfejtetni, hogy mit mond nekik Isten, és a Hadditot olvasva próbálják követni Mohamed példáját a különböző élethelyzetekben.

AZ ISZLÁM TÉRHÓDÍTÁSA

Kezdetben az iszlám a pogány arab világ vallási és társadalmi reformja kívánt csupán lenni, ám ahogy a különböző törzsek, falvak, városok, országok, és csaknem egész kontinensek sorra muzulmán kézre jutottak, világossá vált, hogy az iszlám törekvések messze túlmutattak az arab világ megreformálásán. Az arabok szempillantás (két évtized) alatt meghódították a keleti keresztyénység öt legfontosabb városát: Damaszkuszt, Antiókiát, Jeruzsálemet, Cézareát és Alexandriát. Egyetlen évszázaddal Mohamed Mekkából történt elmenekülése után az iszlám seregek már meghódították a mai Paleszti-

na, Szíria, Libanon, Irak, Egyiptom, Észak-Szudán, Líbia, Tunézia, Algéria, Marokkó, Irán és Mezopotámia területét, továbbá a mai India, Spanyolország és Örményország különböző részeit is. Valamivel később a Földközi Tenger jóformán olyannak tetszett, akár egy tó az iszlám birodalom közepén. A moszlimokat imára hívó „Allah-u Akbar” kiáltás ott visszhangzott még a Vatikán kapuiban is, és két éven keresztül még maga a Római Pápa is vallási adókat fizetett a muzulmánoknak.

Napjainkban az iszlám tábor több mint egymilliárd főt számlál, ami azt jelenti, hogy a földön élő emberek közül minden ötödik muzulmán. Megtalálhatjuk e vallás követőit a világ minden táján,

az iszlám tudniillik nyugaton is rendkívül gyors ütemben terjeszkedik. Az iszlám a második legnagyobb vallás például az Egyesült Királyságban és Franciaországban. Az Egyesült Államokban

CSAKUGYAN BÉKÉS VALLÁS-E AZ ISZLÁM?

2001. szeptember 11. óta megannyi fórumon hangoztatják az iszlám vallás békés voltát, holott a valóság egészen mást mutat. Az iszlám olyan hitrendszer, amely testi erő alkalmazását javasolja céljai elérése érdekében. Mind a Korán, mind pedig a Haddit arra bátorítják a híveket, hogy használják a kardot, csatázzanak és ontsanak vért. A muzulmánok többsége békeszerető ember, ám az iszlám a legkevésbé sem békés vallás.

Mivel magyarázható ez a szembeötlő ellentmondás? Mekkában Mohamed gyenge volt és elnyomott, híveivel együtt Medinába költözve azonban mindinkább megerősödött. A Mekkában, majd Medinában kapott kijelentések hangvétele és szemlélete között óriási különbség fedezhető fel, mégis: később a kijelentések mindkét gyűjteménye bekerült a Koránba. Néhány példa szemléltetésül:

- Mekkában Mohamed azt a parancsot kapja, hogy legyen türelmes azokkal, akik ellene állnak (Korán 73:10), míg Medinában azt, hogy ölje meg őket (Korán 2:191).
- Mekkában úgy szól a parancs, hogy legyen kedves a keresztyénekhez és a zsidókhöz (Korán 29:46), Medinában pedig úgy, hogy ölje meg őket, amennyiben nem térnek át az iszlám hitre (Korán 9:29).

Amikor a muzulmánok a békét hirdető verseket idéznek a Koránból, a korábbi tanításokból merítenek, ezeket azonban fölülírták az újabbak.

becslések szerint mintegy 7-9 millió muzulmán él.

AZ ISZLÁM BEFOLYÁS

Számbeli ereje mellett az iszlám óriási stratégiai erővel is bír, hiszen Ázsiában, Afrikában és Európában is hatalmas területek vannak, amelyeket moszlim országokként tartanak számon.

Muzulmánok uralják a Földközi-tenger teljes déli partját, az egész Vörös-tengert, a Fekete-tenger több mint felét és a Kaszpi-tenger több mint kétharmadát. Muzulmán kézben vannak továbbá a világ legfontosabb vízi átjárói, így a Szezi-csatorna, a Gibraltári szoros, a Dardanellák, a Boszporusz, a Hormuzi szoros és a Bab El Mandab szoros is. Egyedüli kivételt képez a Panama csatorna. Muzulmán földön folyik keresztül három a világ öt legnagyobb folyója közül: a Nílus jelentős része, az Eufrátesz és a Tigris.

A világ olajkitermelésének több mint egynegyedét muzulmán országok adják, és a világ ismert olajtartalékainak több mint 60 százalékát is ők birtokolják.

Az iszlámot számos szektája és megszámlálhatatlan alszektája ellenére szilárd vallási egység jellemzi. A muzulmánok közül még a legádázabb ellenségek is számba veszik, hogy a hitben testvérei egymásnak. A muzulmánok hajlamosak azonnal reagálni az agitációra anélkül, hogy átgondolnák a tulajdonképpeni okokat és célokat. Tömeges mozgósításukhoz elegendő annyi információ, hogy vallási kérdésről van szó, és hogy közösséget veszély fenyegeti, mire hangos kiáltással hirdetni kezdik, hogy „Allah hatalmas”.

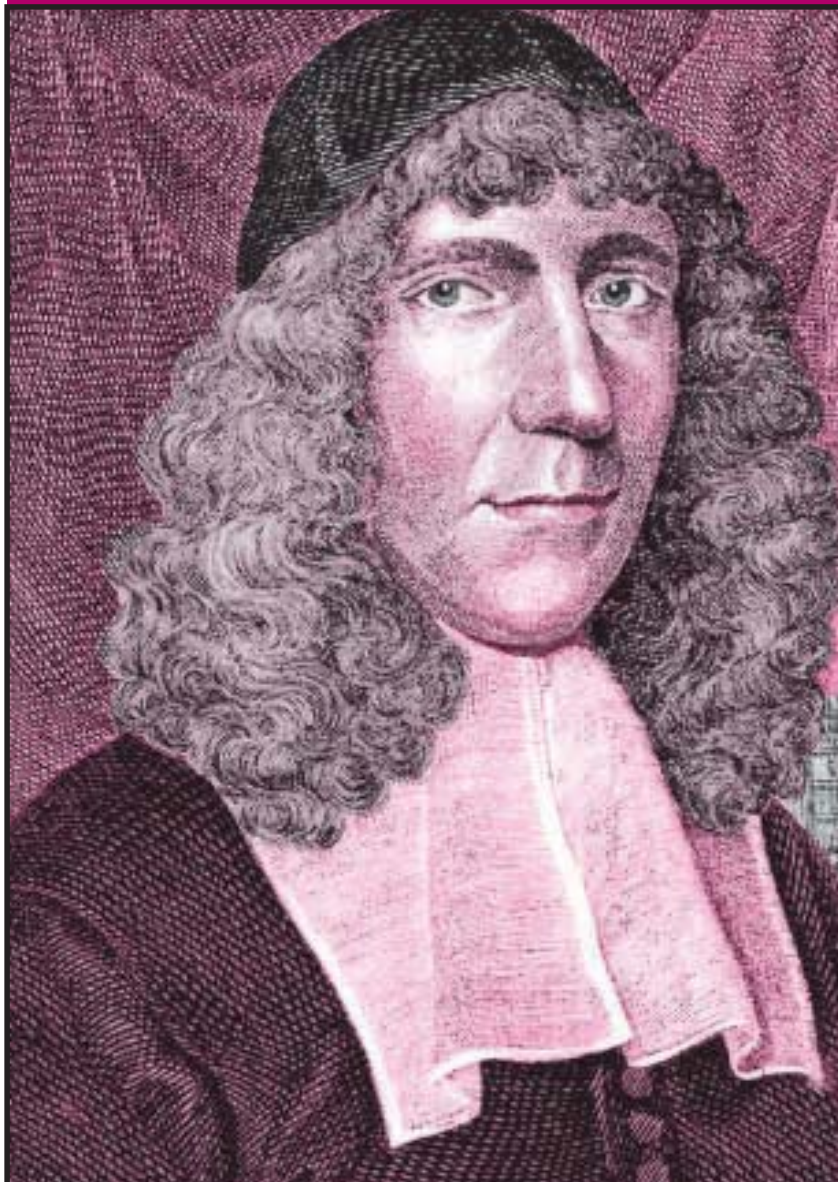
Sobhi Malek,

elismert előadó, író és az iszlám tudományok professzoraként világszerte számos teológia vendég-előadója. Lefordította a Bibliát moszlim-arab nyelvre, és számos könyvet is írt arabul.

*Hát, valójában kijavítanám,
de eddig jó szolgálatot tett,
mert be tudtam mutatni a népnek,
hogy a villám milyen közel csapott
be az utolsó sorokhoz...*

GANNY
HALLKINS

William P. Farley

A modernkori pünkösdi lelkipásztorok nem is gondolnák, mennyi közös vonás fedezhető fel bennük és a XVII. századi puritánokban. Hisz végtére is – gondolják sokan – a puritánok merev, élettelen szentfazekak voltak, akik ellenezték a táncot, a bűnösökre megszegyenítésül nagy skarlát „A” betűket mázoltak, és sivár életükben nyoma sem volt a Szent Szellem erejének. Vagy mégsem így lett volna?

Nos, az igazság valójában egészen másképpen fest. Aligha ismerünk még egy keresztyén csoportot, amely a puritánokhoz hasonló mértékben hangsúlyozta volna a Szent Szellem munkáját és a szellemi megtapasztalások szükségességét. A mély bibliaismeretet a Szent Szellem megtapasztalható munkája iránti intenzív érdeklődéssel ötvöző puritanizmus (1560-1660) a reformáció csúcspontját jelentette. Az egyház átélt azóta szellemi apályt és dagályt egyaránt, de megítélésem szerint a Szent Szellem áradása azóta sem érte el azt a „szintet”, amelynek az angol puritánok részesei lehettek.

Mérhetetlenül sokat köszönhetünk nekik. A nyugati világban elfogadott emberi jogok és kiváltságok jó része olyan előfeltevéseken alapul, amelyek a puritánok bibliai világképében fogal-

John Owen:

Ki volt John Owen, és miért fontos személye napjaink pünkösdi szolgálattevői számára?

mazódott meg először. A puritanizmus idején élt például Newton, Bunyan, Milton, Cromwell, Locke, Owen és sok más korszakalkotó egyéniség is.

A világegyetem rendezettségének keresztyén alapelvét valló puritanizmus szolgált táptalajul a londoni Királyi Társaság (Royal Society) munkájának és a modern tudomány kifejlődésének. Anglia bibliai ihletésű puritán munkaetikájában gyökerezett, majd abból szökkent szárba és indult virágzásnak a modern kapitalizmus. A puritán ihletésű angol polgárháború (1640-es évek) olvasztótégelyében öltött alakot és jelent meg először a modern világban a ma ismert vallásszabadság eszméje, a királyok „isten jogára” pedig halálos csapást mértek. (A puritán szülők gyermekeként nevelkedett John Locke írásai nagymértékben befolyásolták az Amerikai Függetlenségi Háborút is.)

Ugyanez a kor a mély és alapos bibliai gondolkodók kora is egyben. John Owent (1616-1683), aki Bunyan és Cromwell kortársa volt, sokan a legjelentősebb puritán teológusnak tartják, sőt többek véleménye szerint ő volt Anglia legnagyobb teológiai gondolkodója. C. H. Spurgeon szerint „talán a legalaposabb teológus volt, aki valaha élt a földön.”¹ Amennyiben pedig a pu-

ritanizmus volt a bibliai teológia csúcspontja, és Owen, akinek a művei háromszáz évvel a halála után még mindig kaphatók, annak legnagyobb és legeredetibb gondolkodója, érdemes lehet megismerkednünk élettörténetével. Ki volt tehát John Owen, és miért fontos személye napjaink pünkösdi szolgálattevői számára?

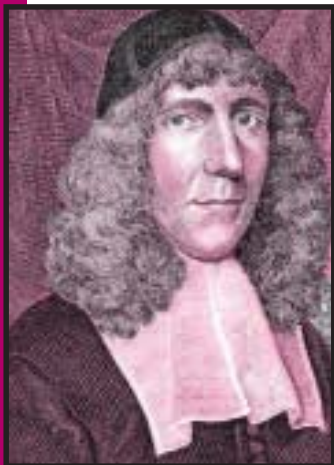
OWEN IFJÚSÁGA²

A puritánok nagy teológusa 1616-ban látta meg a napvilágot. Rendkívüli intelligenciája már igen fiatal korában megmutatkozott. A csodagyereket szülei 12 évesen írták be az oxfordi egyetemre, ahol 16 évesen diplomát, majd 19 évesen doktori fokozatot szerzett. Vasakarat és szigorú önfegyelem jellemezte. Nagyszabású világi ambíciói voltak, az üdvösség ismerete azonban még rejtve volt előle. Diákévei alatt napi négy óra alvást engedélyezett csupán magának abban a reményben, hogy szakadatlan fáradozásaival magas pozícióba küzdheti fel magát és elnyerheti a befolyásos emberek jóindulatát.

Húszas évei közepén járt, amikor Isten munkálkodni kezdett a lelkiismeretében. Mivel nem volt biztos az üdvösségében, elment, hogy meghallgassa az ismert prédikátor, Dr. Edmund Calumny

Az igehirdetés alatt a Szent Szellem hatalmasan munkálkodott Owen szívében, és új emberként hagyhatta el a templomot

a puritánok hercege

Aligha ismerünk még egy keresztyén csoportot, amely a puritánokhoz hasonló mértékben hangsúlyozta volna a Szent Szellem munkáját és a szellemi megtapasztalások szükségességét

igehirdetését. Csakhogy aznap – Owen nagy csalódására – egy ismeretlen lelkész lépett fel a pulpitusra Calumny helyett. A vele együtt érkezett barátok távozni akartak, de Owen túlságosan izgatott volt, így hát maradt. A prédikátor Máté evangéliumából olvasta fel a 8. fejezet 26. versét: „Mit féltetek, óh kicsinyhitűek?” (Károli) Az igehirdetés alatt a Szent Szellem hatalmasan munkálkodott Owen szívében, és új emberként hagyhatta el a templomot.

Akkoriban az Oxfordi Egyetem megsztott hely volt. Nemrégiben nevezték ki az egyetem kancellárává Laud püspököt, aki korábban a westminsteri törvényszék nagy becsben álló tagja volt. Laud az Anglikán Egyházhoz tartozott, egyetértett a nemzeti egyház állami irányításával, melyet a külsődleges istentisztelet hangsúlyozása – például díszes ruhák, füstölők, csengettyűk, kereszték és imakönyvek használata – miatt a puritánok egyszerűen „pápaságnak” bélyegeztek. A puritánok az egyszerűség hívei voltak – semmi olyat nem kívántak hozzátenni az istentisztelethez, amiről a Szentírás nem rendelkezett egyértelműen.

Owen a puritánok oldalán foglalt állást, így nyomban kiesett Laud és társai kegyéből. Otthagyta Oxfordot, és nem fejezte be második (teológiai) diplomájának megszerzését. Ekkor kapott pásztori felkérést Fordham faluban, majd később Coggeshallban is. Isten megáldotta a szolgálatát. Vasárnaponként kétezres tömeg előtt prédikált – ami igazi „megagyülekezetenek” számított a XVII. századi viszonyok között.

Ez idő tájt vette feleségül Mary Rooke-ot. Házasságukról keveset tudunk azon kívül, hogy tizenegy közös gyermekük született. Tíz közülük még csecsemőkorban meghalt – a sorozatos tragédiák mérhetetlen fájdalmat okoztak a szülőknek. Tizenegyedik gyermekük megérte ugyan a felnőtt-

kort, de boldogtalan házasságát követően visszatért a szülői házhoz, majd nem sokkal ezután elvitte a tüdővész (tuberkulózis). Owen, akárcsak Mestere, a „fájdalmak férfja és betegség ismerője” volt.

KÖZÉLETI SZEREPLÉSE

Owen harmincas évei idején dúlt az angol polgárháború a puritán többségű parlament és I. Károly király között. John Bunyan a parlamenti hadsereg gyalogosaként szolgált, és ekkor tűnt ki a csatamezőn ragyogó tehetségével Oliver Cromwell is.

Owen 32 éves volt, amikor a parlament egyik tábornoka, Fairfax generális, 1648-ban Cogesshallba, Owen lakó- és szolgálati helyére helyezte át a főhadiszállását. Fairfax Owen templomát látogatta és barátság szövődött köztük. Attól kezdve egyre gyakrabban kapott meghívást, hogy prédikáljon a parlamenti összejöveteleken. A jelenlévők többsége protestáns vallású volt, és örömmel vették a biblikus prédikációkat.

Ez volt a kiindulópontja Owen élete egyik legnagyobb eseményének. 1649. januárjában, az I. Károly lefejezése utáni napon, ismét prédikációra kérték fel a parlamentben. Hálátlan feladat jutott neki. A feszültség tetőfokára hágott. Owenre nagy nyomás nehezedett, hogy állást foglaljon vagy a parlament, vagy a király hívei oldalán, de ő egyiket sem tette.

Prédikációja nyomtatásban is megjelent, kihasználta hát az alkalmat, hogy felkérje Anglia népét és vezetőit a vallási tolerancia eszméjének megfontolására. Napjainkban sokan természetesen vélik a vallásszabadság jogát, Owen korában azonban az anglikán egyháztól elszakadókat gyakran kivégzéssel büntették. Owen fellépett e kegyetlen gyakorlat ellen és a különböző keresztyén felekezetek iránti tolerancia érdekében. Több nemzedékkel megelőzte korát.

OXFORDI ÉVEK

A polgárháborúk idején I. Károly Oxfordban rendezte be hadseregei főhadiszállását. Az egyetemi épületek komoly igénybevételnek voltak kitéve és jelentősen megrongálódtak. 1650-ben a parlament Owent nevezte ki az egyik legnevesebb oxfordi kollégium, a Christ Church dékánjává, 1652 és 57 között pedig az egyetem kancellár- (elnök-) helyetteseként szolgált. Owen helyreállította Oxford egykori hírnevét – újjáépítette az infrastruktúráját és istenfélő előadókat kért fel az egyre növekvő számú hallgatóság oktatására, többek között John Howe-t, Thomas Goodwint, Stephen Charnockot és Philip Henry-t (Matthew Henry apját).

Ezekben az években Cromwell gyakran hívta Owent Londonba, hogy egyházi és állami ügyeket vitasson meg vele. Szinte felfoghatatlan, hogy ilyen felelősségekkel a vállán hogyan tudott mégis rendkívül termékeny írói munkát végezni. Számos teendője mellett kiadta De Iustitia című, Isten igazságosságáról szóló művét; oxfordi előadásainak Theologouma Pantodapa című összefoglalását, valamint a Bibliai teológiát. Három ismert munkája mindmáig népszerű, ezek az Önsanyargatás, a Kísértés, valamint a Közösség Istennel.

Egyik ellensége írásában így jellemezte Owen prédikációit életének ebben a szakaszában: „Személyisége kifogástalan és tetszetős volt, a szószéken rendkívül megnyerően viselkedett, ékes szólásával, rokonszenves és megkapó modorával és szavainak meggyőző erejével könnyűszerrel elragadta és a maga oldalára állította hallgatóit.”³

KÉSEI ÉVEK

Az 1650-es évek végén Owen visszavonult Oxfordból és a közeli Stadhamptomban telepedett le, ahol a saját házánál indított új gyülekezetet.

1685-ben meghalt Cromwell, majd ezt követően a politikai helyzet hamar el-

veszítette addigi stabilitását. 1660-ban a Hadsereg felkérte II. Károlyt, I. Károly fiát, hogy lépjen apja örökébe és támassza fel az egykori monarchiát. Úgy tűnt, hogy a vívmányok, amelyekért a puritánok hosszú éveken át dolgoztak és küzdöttek, egy csapásra semmivé lesznek.

II. Károly és a parlament együtt kezdték üldözni a puritánokat. Owen elveszítette anyagi biztonságát és elismertségét. Londonba költözött, ahol egy kis független gyülekezet lelkésze lett. A következő húsz évben ezen a szolgálati helyen maradt.

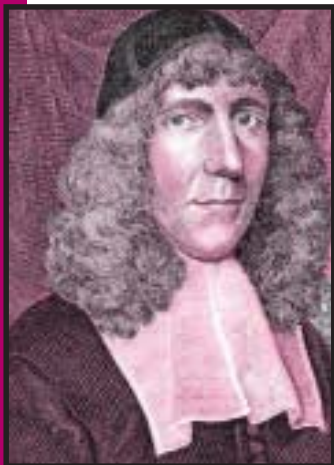
A szellemi légkör lassan javulni kezdett. 1671-ben II. Károly kiadta a „Tűrlemleni rendeletet”, melyben toleranciát ígért a római katolikus és az Owenhez hasonló „független” keresztyéneknek. Owen ez idő tájt kötött barátságot Bunyannal. Valójában úgy történt, hogy Bunyan nem talált kiadót magának, így Owen rábeszélte a saját kiadóját, hogy nyomtassa ki A Zarándok útja első kiadását.

Owen ezekben az években is fáradhatatlanul munkálkodott. Más írásos művei mellett elkészítette monumentális terjedelmű, többkötetes kommentárfolyamát: A zsidókhöz írt levél, Értekezés a Szent Szellemről, Aposztázia (1676), A hit általi megizgazulás (1677), Krisztus személye (1678), valamint A Szellem szerinti gondolkodónak adatott kegyelem és kötelesség.

1676-ban, hatvanadik életében elhunyt Owen szeretett felesége, Mary. A XVII. századi viszonyok között Owen ekkor már idős embernek számított, egészsége romlani kezdett. Súlyos ízületi bántalmak gyötörték és a gyomrára is panaszkodott. A munka iránti elkötelezettsége (etikája) azonban továbbra sem lankadt. A halála előtti évben írta meg Elmélkedések és értekezések Krisztus dicsőségéről című művét. Owen már haldoklott, amikor kiadója a szerkesztési munkákat végezte rajta.

A ma kiadott keresztyén könyvek többsége egy évtized múlva már nem lesz ott a könyvesboltok polcán, Owent azonban valószínűleg még kétszáz év múlva is olvasni fogják

Napjainkban sokan természetesnek vélik a vallásszabadság jogát, Owen korában azonban az anglikán egyháztól elszakadókat gyakran kivégzéssel büntették

Utolsó levele, melyet 1683 augusztusában egy régi barátjának címzett, jól érzékelteti Krisztus iránti szenvedélyét. „Óhosszá tartok, akit a lelkem mindvégig szeretett, vagy inkább, aki engem szeretett örökkévaló szeretettel, amiből egyedül vigaszt meríthetek. ...Ádáz viharban hagyom el az egyház hajóját, de amíg a nagy Kormányos a fedélzeten van, elképzelhetetlen, hogy elveszen a szegény kis bárka.”⁴ Néhány nappal ezek után, 67 éves korában meghalt.

TEOLÓGIÁJA

Mindenekelőtt a bibliai teológia szerelmese volt. Nem tartotta magát sem filozófusnak, sem tudósnek, hanem elsősorban a Szentírás magyarázójának. Bár legtöbb kortársához hasonlóan kálvinista hitvallású volt, gondolatvilágát a legkevésbé sem a szárazság jellemezte, hanem a Szent Szellem megelevenítő ereje járta át. Mindvégig kiemelt figyelmet szentelt a szellemi megtapasztalásoknak, amelyeket hite szerint az Ige alapigazságaival kell párosítani, és amelyeket Isten ereje szabadít fel a biblikus prédikáció hatására. A nagy keresztyén gondolkodók többségéhez hasonlóan neki is voltak kedvenc témái, és pedig a Szentháromság, a hit általi megigazulás és Krisztus dicsősége. Elsősorban a lelkek pásztoraként tekintett magára, nem pedig akadémikusként.

JELLEME

A nagy elmék többségéhez hasonlóan ő is helyes indítékból vágyott az ismeretszerzésre. Azért végzett teológiai tanulmányokat, hogy ily módon tovább mélyüljön Istennel való titkos közössége. Elmondhatjuk-e mi is ugyanezt magunkról? Owen így írt: „Amikor szívünk az elménk által elfogadott tanok öntőformájába vettetik; amikor az igazság bizonyossága és szükségszerűsége lakozást vesz... a szívünkben; amikor egyetértésre jutunk Istennel egy koráb-

ban vitatott igazságban - akkor bizonyosan körülvesz bennünket Isten kegyelme.”⁵

Másodszor, Owen megtanult örülni a nehéz próbák közepette is. Tizenegy gyermeke elvesztése, a II. Károly uralma idején átélt szenvedések és üldöztetések, valamint a vállára nehezedő súlyos felelősség és nagy nyomás ellenére is mindvégig megőrizte vidám, örvendező és hálás természetét.

Harmadszor, szolgáló szív jellemezte, amely páratlan munkaetikájában is megnyilatkozott. Maradéktalanul odaadta magát Krisztus és Krisztus Királysága ügyének.

Negyedszer, a Biblia tanulmányozása során mélységes alázatra tett szert. Krisztus fényében gondolkozott magáról. „A hit munkája nem más – írta –, mint efféle gondolatokkal tölteni meg a lelket: Semmi vagyok, egy hitvány kis féreg csupán Isten előtt; ha Krisztus rám nem talál, menthetetlenül elveszett; nem tettem és nem is tehetek semmit, aminek alapján Istennek el kellene fogadnia engem.”⁶ Így látta magát Isten előtt ez a nagyszerű gondolkodó.

TANULSÁGOK

Milyen tanulságokat vonhatunk le Owen életéből? Először is, élete kiváló példája annak, hogy mi történik, amikor Isten odaáll egy szigorú munkaetikát valló, igazi nagy elme mellé. Huszonnyolc kötetes, mély mondanivalójú, magvas gondolatokat tartalmazó és örökérvényű életműve is megerősíti ezen erények fontosságát. A ma kiadott keresztyén könyvek többsége egy évtized múlva már nem lesz ott a könyvesboltok polcán, Owent azonban valószínűleg még kétszáz év múlva is olvasni fogják.

Másodszor, értéknek tekinthetjük, hogy Owen kiválóan ötvözte a tudományos munkát a lelkési feladatokkal és teendőkkel. Lutherhez, Kálvinhoz,

Edwardshoz és Bunyanhoz hasonlóan ő is elsősorban lelkésznek tartotta magát. Kiemelt hangsúlyt fektetett az igehirdetésre. Akárcsak Luther és Kálvin esetében, az emberekhez fűződő személyes, lelkipásztori kapcsolata biztosította azt a kiegyensúlyozott és valóság-hű látásmódot, amely teológiai írásait is meg-elevenítette. Távol tartotta magát a hivatali ügyektől és nem folytatott lelkigondozói tevékenységet sem, hogy minden idejét és energiáját a prédikálásnak és az írásnak szentelhesse, ami azután sokak életét hatalmasan megváltoztatta.

Harmadszor, Owen élete arra is emlékeztet bennünket, hogy az Isteni fenyték jó gyümölcsöket terem azokban, „akik általa gyakoroltatnak” (Zsidók 12:11). Senki sem vágyik olyan próbákra és szenvedésekre, amilyenekben Owennek része volt, ám ha mégis bekövetkeznének, viseljük azokat örömmel és hittel.

Személyes jellegű anyag csak kevés maradt ránk Owenről. Naplói és levelei

halála után javarészt elvesztek, így csak igehirdetéseiből és a Krisztus dicsőségét elolvasva ismerhetjük meg. Művei az Ages Software kiadásában vásárolhatók meg CD-n (<http://www.ageslibrary.com>), 28 kötetes műve pedig a Banner of Truth kiadásában jelent meg. Különösen ajánlom a John Owen, The Man and His Theology (John Owen – ember és teológus) című, R.W. Oliver által szerkesztett könyvet, amely az Evangelical Press kiadásában jelent meg.

William P. Farley

a Grace Christian Fellowship gyülekezet vezető lelkésze (Spokane, Washington, USA). A For His Glory (Az Úr dicsőségére; Pinnacle Press) és az Outrageous Mercy (Mérhetetlen kegyelem; Baker) című könyvek szerzője.

JEGYZETEK

1. C.H. Spurgeon, Metropolitan Tabernacle, vol. 46, (Rios, Wis.: Ages, 1998-2001), 644. o.
2. További életrajzi adatok: Andrew Thomson, John Owen (Fern, Great Britain: Christian Focus, 1996), és R.W. Oliver, szerk., John Owen: The Man and His Theology (Darlington, England: Evangelical Press, 2002).
3. Oliver, 24. o.
4. Oliver, 36. o.
5. The Works of John Owen, vol. 12, (Rios, Wis.: Ages, 2000), 73. o.
6. The Works of John Owen, vol. 9, (Rios, Wis.: Ages, 2000), 152 (a szerző kiemelésével).

A SZOLGÁLATI ETIKÁHOZ VALÓ HŰSÉG HÁROM KÍSÉRTÉSE

A MEGOSZTOTSÁG KÍSÉRTÉSE

A megosztottság esetünkben most azt jelenti, hogy bizonyos viselkedési megnyilvánulásokat az egyik skatulyába, míg másokat egy másikba rakunk, és azt állítjuk, hogy a kettő sohasem keveredik össze. Az élet számos területén tetten érhető ilyesmi.

- A politikában: „Nincs köze a nyilvános szereplésemhez annak, hogy mit teszek a magánéletemben.”
- Szexuális kapcsolatok terén: „Ahhoz senkinek semmi köze, ha a hálószobájukban a felnőttek közös megegyezéssel harmadik fél számára ártalmatlan dolgokat tesznek.”
- Sportban: „Teljesen mindegy mennyi alkoholt iszom, míg meccsenként háromgólos átlagom van.”
- Gyülekezetben: „Csak azért, mert lottózom, még hatékony tagja lehetek a dicsőítő csapatnak.”
- Gyülekezeti vezetőségben: „Nem fizetek tizedet, de attól még anyagilag jó irányba terelhetem a gyülekezetet. Isten úgy is megáldja a pénzemet, ha nem is fizetek tizedet.”
- Szolgálatban: „Még mindig kenet van az igehirdetésem. Múlt vasárnap is voltak megtérők. Az internetes pornó oldalak nézegetése egyáltalán nem gyengíti a szolgálatomat.”

A megosztottság olyan, mint a ház alapjában a repedés. Először nem látszik a hatása. Senki nem lát semmi külső változást. De a további megosztottság további repedéseket okoz. Hamarosan már szabad szemmel is észrevehetőek lesznek. A hozzánk közel álló barátok utalásokat tesznek rájuk, vagy akár még figyelmeztetnek is bennünket. Végül az alap összeroppan, az épület pedig összedől.

A MEGALKUVÁS KÍSÉRTÉSE

Számíthatunk rá, hogy a becsületünk próbára tétetik. Nem szabad az ellenség támadásainak tévútra vinnie bennünket következetes etikus viselkedésünk terén sem. Az Ádámot és Évát érő kísértés egyben próbája volt Isten Igéje iránti engedelmességüknek. Megbuktak a vizsgán, és mindannyian érezzük ennek hatását. Ákán azt hitte, el tudja rejtetni hűtlenségét, de a becsületvesztés nyomait soha nem lehet teljesen elleplezni. Aháb hagyta, hogy a felesége gylkolja meg Nábótot – reménykedve benne, hogy saját keze tiszta marad. Démász engedte, hogy figyelme és szeretete középpontjába a világ lépjen. Ezek a bibliai szereplők mind szembe találkoztak etikus viselkedésük megmérettetésével, és mi is ugyanezt várhatjuk.

Mindannyian szembesülünk a megalkuvás kísértésével. A megalkuvás a napi dolgainkat meghatározó alapelvek megbomlása. Az igazság sarkainak lekerekítésére készítő kísértés.

Csendben marad az antikrisztusi érzelmekben. A kényelmes és kényeztető utat választani a helyes út helyett; hihető mentségeket keresni a viselkedésünkre; elhallgattatni a lelkiismeretet; „megkozmetikázni” a gyülekezeti statisztikákat; szándékosan tévesen kitölteni a nyomtatványokat az adóbevallásnál; különféle ürüggyel erkölcstelen filmeket nézni; igemagyarázatunkkal viselkedésünket igazolni. Mind-mind példák a megalkuvásra, ami a feddhetetlenség legfőbb ellensége.

Lelkipásztorként többekkel is találkoztam gyülekezetem tagjai sorában, akik első látásra komoly, elkötelezett keresztyéneknek tün-tek. Rendszeresen eljártak az istentiszteletre, hűségesen fizették a tizedet, alkalmanként szolgálatokat is vállaltak és semmilyen külső jelét nem adták a szellemi eltévelyedésnek. Később aztán tudomá-

somra jutott, hogy nem csupán eltávolodtak a gyülekezettől, de olyan dolgokban vesznek részt, amelyek teljességgel összeegyeztethetetlenek keresztyén hitvallásukkal: kiderült róluk, hogy viszonyuk van valakivel, bűncselekménnyel vádolják őket, vagy csúnyán rászedték az ügyfeleiket.

Úgy értek ezek a hírek, mint derült égből a villámcsapás, de amint az később kiderült, a látszólag váratlan botlások valójában sorozatos megalkuvások eredményeként jelentkeztek. A végső, döbbenetes és nyilvánvaló bűnnek a szellemi dolgokban vállalt kompromisszumok készítették elő az utat.

Ne gondoljuk, hogy csak mert a szol- gálattevők szent ügyben foglaltosak, automatikusan immúnissá válnak a megalkuvással szemben. „Senki ne mondja, amikor kísértésbe jut: az Isten kísért engem, mert az Isten a gonosztól nem kísérhető, és ő maga sem kísért senkit a gonosszal. Mert mindenki saját kívánságától vonzva és csalogatva esik kísértésbe. Azután a kívánság megfogorva bűnt szül, a bűn pedig kiteljesedve halált nemz.” (Jakab 1:13-15)

A KEVEREDÉS KÍSÉRTÉSE

A keveredés több mint kihívás. Akinek megalkuvás és meghasonlás jellemzi az életét, tudnia kell, hogy ez az állapot nem tartható fenn hosszán. Előbb-utóbb lehul-lik az illető életét két külön részre osztó fal és a két oldal találkozik, mintegy "elkeveredik" egymással. A kettős életnek vége szakad: találkozik a magánélet a nyilvános szerepvállalással, a sötétség a világossággal. A titkos bűnök napvilágra kerülnek, a régóta rejtegetett vágyak alkalmat vesznek az illetőn. Mindennek eredménye a bűn. A keveredés elkerülhetetlen, mivel Isten valamennyiünket egységes személyiségnek teremtett, nem élhetünk hát megosztottságban. Az Úr mindannyiunk életére nézve egyetlen tervet gondolt el, és egyetlen dicsőséges sors várhat ránk - hasonlónak válni Krisztushoz. Amikor megpróbáljuk erőszakosan több részre osztani az életünket, keresztülhúzzuk Isten tervét, és nem válhatunk eggyé vele.

Warren D. Bullock

(Kirkland, Washington, USA)

IGEMAGYAK

A JÖVŐBEN ÉLNI

János 14:1–3; 1 Korinthus 15:19

BEVEZETÉS

Nyolcszor több utalás található Jézus Krisztus második eljövételére, mint az elsőre. Az idők teljességében már eljött egyszer. Meggyőző bizonyítékaink vannak rá, hogy most a visszajövetelét várjuk.

ÜZENET

1) **A prófécia Istene** (1 Mózes 12:1–3; Ézsaiás 46:9–10)

A titkok az Úréi (5 Mózes 29:29; Dániel 12:9)

a) Isten nem tesz semmit anélkül, hogy kijelentené titkait szolgálóknak, a prófétáknak (Ámós 3:7)

b) Isten kijelentette a Szent Szellem által (1 Korinthus 2:9–10)

2) **Megcáfolhatatlan jelek**

a) A zsidók visszatérése Izraelbe (Máté 24:32–33)

b) Széles rétegek eltávolodása Istentől (2 Thesszalónika 2:3; 2 Timóteus 3:1–7)

c) Megsokasodó bűn (Lukács 17:26–30)

d) Nemzeti csüggedés és globális zavar (Lukács 21:25)

e) Hamis béke (Ezékiel 38; 1 Thesszalónika 5:3)

f) Az ismeret és az utazás elterjedése (Dániel 12:4)

g) Éhség, járványok, földrengések (Máté 24:7–8)

h) Az egész világot átszövő uralmi rend kialakulása (Jelenések 13:15–18)

i) A nemzetek összefogása (Ezékiel 38)

j) A bizonyágtévő, Szent Szellemmel telt Gyülekezet (Cselekedetek 2)

3) **Visszajövele közel van** (Lukács 12:35–40; Zsidók 9:28)

a) A jövőben élni – reménységem a jövőm. Második eljövetele hihetőbb, mint az első. Mivel az első advent egyértelmű jel, a prófécia igaz.

i) Máté és Márk: „meglátjátok az Emberfiát, amint... eljön az ég felhőiben” (Márk 14:62)

ii) Lukács: „Ez a Jézus... úgy jön el, ahogyan láttátok őt felmenni” (Cselekedetek 1:11)

iii) János: „És íme, eljövök hamar...” (Jelenések 22:7)

iv) Pál: „az Úr fog alá szállni a mennyből” (1 Thesszalónika 4:15–18)

b) A jövőben élni - milyen közel vagyunk hozzá? Milyen közel akarod, hogy Jézus Krisztus legyen?

i) Máté 24:48–50

ii) Két figyelmeztetés:

(1) Ismét és ismét megmondta: „Visszajövök”

(2) Többször is arra figyelmeztetett, hogy ne legyünk figyelmetlenek, önelégültek.

ÖSSZEGZÉS

Olvasd fel: Titusz 2:11–13.

- Don Spradling

Long Beach, California, USA

MILYEN A CSALÁDI ÉLETED?

1 Mózes 2:24; Máté 19:4–6; Kolossé 3:18–21

BEVEZETÉS

Ha az otthonod leginkább némely szappanoperához és talkshow-hoz hasonlít, nagy bajban vagy. Isten Igéje a családi és házastársi élet vezérfonala.

ÜZENET

1. **Családodban a férj vezet igei módon, és a többiek követik?** (1 Mózes 3:16; 1 Péter 3:1; Kolossé 3:18)

a. Sára vezetője Ábrahám volt (1 Péter 3:5–6), de ez nem jelentette azt, hogy az ő szava nem számított (1 Mózes 21:12)

b. Engedelmeskedni egymásnak (Efézus 5:21)

2. **Családod tagjait tisztelet és szeretet kapcsolja össze?** (1 Péter 3:7; Kolossé 3:19; Efézus 5:25,28–33).

a. Döntésünkön múlik, hogy szeretünk-e.

b. Döntésünkön múlik, hogy tiszteletet tanúsítunk-e.

3. **Fegyelmezed gyermekeidet?** (Zsidók 12:9; Példabeszédek 22:6; 29:15,17)

a. Az engedelmességet meg kell tanulniuk (Kolossé 3:20)

b. Az Isten Igéjét meg kell tanulniuk (5 Mózes 11:19; Példabeszédek 22:6; 2 Timóteus 3:15)

4. **Családodra jellemző a szexuális tisztaság?** (Példabeszédek 6:27–29; 7:1–23; Zsidók 13:4; 1 Mózes 2:24; 1 Korinthus 6:15–20)

a. A másik nem jelenlétében milyen gondolatok járnak a fejedben? (Máté 5:28)

b. Teszel-e óvintézkedéseket a szexuális kicsapongás ellen?

c. Kerülöd-e a parázna tévé-műsorokat?

d. Kerülöd-e, hogy olyan ellentétes nemű személlyel legyen egyedül, akihez vonzódsz? (1 Korinthus 7:5)

5. **Megalapozott, gyakorlatias alapelvekre épül-e családod működése?** (Róma 13:8)

a. Szorgalom (Példabeszédek 6:6–11)

b. Megelégedettség – túlköltekezés nélkül (1 Timóteus 6:6–8,10) Költségvetés

ÖSSZEGZÉS

Isten tervében jó családok szerepelnek. A családok, otthonok szétbombázása a sátán terve. Milyen a te családi életed? Erősítsd meg!

-Ben Richter

Winter Haven, Florida, USA

